

Українська Вісті

Ціна 60 пф.

UKRAINSKI WISTI • UKRAINIAN NEWS

UKRAINISCHE NACHRICHTEN

Наші закордонні представництва:

Америка: Nesenjuk I. 99 Ave. „C“, New York 9, N.Y., U.S.A.
Англія: A. Bondarenko, 78, Kensington Park Road, London, W. 11
Австралія: Krywolap S. Box 1586 M. G. P. O. Adelaide S. Australie
Аргентина: M. Parasuk, Av. I. M. Campos 556 San Andres F. C. G. Mitre, Argentina.
Бельгія: W. Schklar, 14, Rue F. Stevens, Herstal (Liege), Belgien
Голландія: W. Harasymenko Smaragdplein 75 Utrecht (Holland)
Канада: A. Kramar, 36 Delaware Ave., Toronto 4, Ont., Canada
Франція: N. Grouchevsky, 33, rue Roque de Fillol Puteaux, Seine. France. K-to: Paris CC 11.087.11

Тижневик політики, економіки, культури і громадського життя

Рік XVII. ч. 50 /1476/

Herausgeber: Verlagsgesellschaft „Ukrainski Wisti“ Verlagsort: Neu-Ulm/Donau
Druck: Verlagsgesellschaft „Ukrainski Wisti“, Neu-Ulm/Do., Schließfach 32 — Tel. 77529

Неділя 10. грудня 1961 р.

Від Українського Інформаційного Бюро

Резолюції

УХВАЛЕНІ V-ю СЕСІЄЮ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ 23. ЛИСТОПАДА 1961 р.

1. З уваги на те, що Тимчасовий Закон про реорганізацію Державного Центру потребує деяких коректив і доповнень — 5-та сесія Української Національної Ради доручає Президії УНР, в порозумінні з її Виконавчим Органом, виготовити потрібні корективи і доповнення та запропонувати їх на розгляд і ухвалення 6-ю сесією УНР.

2. Тому, що до Президії УНР надійшли прохання про нові прийняття в члени УНР та збільшення мандатів деяким теперішнім фракціям УНР — 5-та сесія доручає Президії УНР, в порядку статті 13-ї Тимчасового Закону, ті прохання розглянути і свої пропозиції в тій справі подати на розгляд 6-ї сесії УНР.

При тому окрему увагу Президія має присвятити проханням товариств сприяння УНР і товариств прихильників УНР щодо можливості для них бути репрезентованими в Українській Національній Раді.

3. 5-та сесія УНР заявляє, що в разі, коли б в Україні, по її визволенні, чи в ході визвольної боротьби проти ворожої окупації, постав український національний уряд, який буде діяти в інтересах українського народу і буде боронити суверенність української соборної держави — Державний Центр Української Народної Республіки на чужині не буде такою урядовою противитися, а навпаки, визнає його за тимчасовий уряд до скликання установчих зборів.

4. В порядку уточнення пункту 1-го статті 16-ї Тимчасового Закону, 5-та сесія УНР ухвалює, що Виконавчий Орган УНР, чи його окремі члени з обов'язку присутності на засіданнях Президії УНР тоді, коли ті засідання мають характер визначений 13-ю статтею Тимчасового Закону, про що вирішує Президія УНР за власної ініціативи, або на пропозицію Виконавчого Органу. На засіданнях Президії УНР, навіть за характером статті 13-ї Тимчасового Закону, вирішальний голос мають лише члени Президії УНР.

5. Для кращого втручання діяльності органів Державного Центру УНР та співпраці між ними — 5-та сесія УНР ухвалює:

а) Виконавчий Орган інформує про всі свої безпосередні чи посередні заходи на міжнародному форумі Президію УНР перед їхнім зачаткуванням, а про їхній перебіг і наслідки їй звітує;

б) Про кожне засідання Виконавчого Органу УНР його голова повідомляє Президію УНР з поданням денного засідання.

6. 5-та сесія УНР ухвалює:

а) Державний Центр УНР на чужині, чи його окремі органи, можуть входити лише до таких міжнародних організацій чи установ, до яких належать чи в яких заступлені і дають рівноправні йому чинники;

б) Державний Центр УНР, чи його окремі органи, можуть співпрацювати лише з такими чужинецькими чинниками, інституціями чи установами, які ставляться виразно позитивно до національно-державних аспірацій українського народу, а їхня політика або акція не суперечить тим аспіраціям та державним актам 22. січня 1918-1919 рр. і статусові Державного Центру;

в) Співпраця Державного Центру УНР або його окремих органів з Американським Комітетом Визволення, з

огляду на його засади «непередришенства», на яких він стоїть і з яких випливає неприйнятна для української визвольної політики його нинішня політична лінія, а також співпраця з йому подібними установами, що так само стоять на засадах «непередришенства» та не беруть під увагу українських національно-державних аспірацій, є неможлива ані безпосередньо, ані посередньо;

г) Члени керівних органів Державного Центру УНР не можуть бути в жодних службових стосунках до чужинецьких інституцій політичного характеру, або ними фінансованих та унапрямлених і контрольованих установ;

5-та сесія УНР стверджує, що праця окремих членів УНР в інституціях або установах Американського Комітету Визволення чи йому подібних не означає співпраці Української Національної Ради з АКВ чи з тими інституціями, чи установами;

д) 5-та сесія УНР ухвалює, що партії, які належать до складу УНР, повинні скласти декларації, що

праця їхніх окремих членів в інституціях чи установах АКВ або йому подібних не означає співпраці тих партій з АКВ чи його установами;

е) Державний Центр УНР або його окремі органи не можуть входити чи

то безпосередньо, чи посередньо в співпрацю з російськими політичними організаціями, які не зреклися імперіалізму та колоніалізму й агресії в майбутньому супроти України і далі заперечення на 8-й сторінці

Таємниця смерті С. Бандери вияснюється

З поданих повідомлень німецької преси довідуємося, що на захід перейшов советський агент Богдан Сташинський і добровільно здався німецькій поліції та признався до вбивства Степана Бандери, а раніше Лева РЕБЕТА, члена проводу ЗЧ ОУН. Сташинський нібито походить з терену Західної України й пройшов спеціальний вишкіл КГБ та дістав доручення вбивати видатних діячів української еміграції, а найперше — вбити С. Бандеру. Це він мав доклати зі спеціального пістоля, який стріляє отрутою.

Випробував він спершу цей пістоль на Л. Ребетові, який, як відомо, був знайдений мертвим на сходах будинку в 1957 році і (її медична експертиза) встановила тоді смерть від удару серця.

Після цього Сташинський доклат атентат на С. Бандеру, вбивши його отрутою зі згаданого спеціального пістоля.

За це вбивство Сташинський, нібито, дістав «Орден червоного прапора» з рук самого Шелепіна, шефа КГБ. Але потім перейшов на захід і добровільно заявив німецькій поліції про доклат ним двох атентатів — на Ребета й Бандеру.

Докладні й остаточні відомості про це містеріозне і насправду сатанинське вбивство, як і розгадку добровільного з'явлення агента до німецької поліції після одержання «Ордену червоного прапора», ми визнаємо хіба під час судового процесу в цій справі, який відбудеться весною 1962 року.

А покищо бачимо, що сьогодні все є релятивне, навіть констатація досконалої медичної експертизи про знайдений ціанкалієвий отрути в шлунку мертвої людини, бо пізніше вияснюється, що методи вбивання людей нині куди досконаліші.

ПРОЖЕКТОР

Наступ на московський колоніалізм

Лист уряду США, поданий Асамблеї ОН, про московський советський колоніалізм, — це, безперечно, цікавий документ, який свідчить про розгортання наступу на большевицьку імперію на відтинку найуразливішому для Москви. Пора, давно пора цей наступ розгорнути б якнайінтенсивніше. На минулорічній сесії Асамблеї ОН про справу особливо гостро підніс прем'єр Канади ДІФЕНБЕЙКЕР, особливо увагу звернувши на поневолення України й інших народів ССРСР, і цей виступ Діфенбейкера, як знаємо, сказав московським можновладцям та їхньому «райхскомісару для України» Миколу Підгорного, що означає, що удар прийшовся в самісіньке серце большевицької рабовласницької системи.

Зараз це питання поновно й з особливим притиском підніс уряд Сполучених Штатів Америки. 18. листопада в цій справі з відповідною заявою виступив на форумі ОН делегат США Адлай СТВЕНСОН, скерованою проти московського й проти китайського імперіалізму та колоніалізму.

В цьому листі уряд США ставить і дає відповідь на такі питання: чому саме уряд Советського Союзу останнім часом так намагався відібрати ініціативу в афро-азійських держав у розв'язуванні колоніальної проблеми, вносячи замішання, незгоду й провадячи холодну війну; і чому уряд Советського Союзу хоче відвернути ОН від справедливої розв'язки колоніальної проблеми?

А тому, що уряд Советського Союзу боїться, що поладження цього, виключної ваги, питання дало б ОН змогу зосередити всю їхню увагу на ситуації

у величеській імперії Советського Союзу.

В'ючи отак в Ахіллову п'яту уряду ССРСР-«советської Росії», — лист уряду США каже, що в той час, як в Африці й Азії приходять до державного життя нації, раніше поневолені, то на теренах червоної імперії відбувається щось інше: раніше незалежні країни втратили свою незалежність і навіть ті, що визволилися були з-під панування нацистів, потрапили в московське большевицьке ярмо. Національні прагнення придушуються засобами жорстокого терору й примусу, знищуючи й саму національну індивідуальність усіх народів в засягу московського панування.

Для нас цікавим і важливим, і таким що підносить лист уряду США на особливу височину об'єктивності й стає запорукою великого його резонансу по той бік залізної заслонки, є той факт, що лист цей підносить і проблему України, наводячи факти поневолення України вторгненням збройних сил червоної Москви на територію України, Вірменії, Грузії, Азербайджану тощо, тощо. Лист говорить про люті депортації людинності цих країн, а відтак і згадуваної України, та інші методи колоніального панування. А на цьому тлі лист говорить про свободолюбність тих поневолених народів і про їхні права на свободу та любов до неї не меншою мірою, як і народи Африки й Азії.

Лист говорить про жорстоку колоніальну систему Москви, найжорстокішу і найбільше гнобительську з усіх, які будь-коли були в людській історії.

Як приклади боротьби Кремлю за утримання колоній у покорі, лист уряду США наводить висловлювання Сталіна

3 нагоди 10-річчя існування та активної діяльності шлемо Чікагському Осередкові ОУРДП товариський привіт і найкращі побажання! Щира наша подяка Осередкові за його таку ефективну і постійну підтримку нашого часопису. Всі співпрацівники редакції й адміністрації часопису та В-ва „УВ“

з царини національної політики Московського уряду, наводить таку цитату з нього:

«Якщо це право (право на самовизначення, — ред. «УВ») суперечить вищим інтересам робітничої класи — закріпити свою владу, тоді право на самовизначення не сміє стояти на перешкоді змагання цієї класи до його диктатури». І додає твердження, що комуністи призначають право самовизначення тільки в тих областях, які ще не потрапили під їхнє панування.

Також лист уряду США нагадує слова Хрущова в цій ділянці, сказані на XXII з'їзді КПРС:

«Навіть найменші прояви націоналізму треба винищувати з безкомпромісною рішучістю большевика». І по цьому листі констатує, що уряд ССРСР намагався придушувати не тільки свободу, а й знищувати саме бажання її.

Закінчується лист уряду США закликком, киненим президентом Кеннеді ще 25. вересня на форумі ОН:

«Обговорім же повністю проблеми колоніалізму і застосуєм принцип вільного вибору та проведім вільне волевиявлення в кожному закутку земної кулі».

Читаючи цей лист уряду США до Об'єднаних Націй про ліквідацію колоніалізму Советського Союзу, мимохіть згадується резолюція Конгресу США в питанні поневолених народів. Є очевидним, що цей лист уряду США й слава резолюція Конгресу США про Тяждень Поневолених народів, це є кільця єдиного ланцюга, що розгортається повільно, але з невблаганною логікою й послідовністю.

Нам здається, що ці удари в Ахіллову п'яту большевизму, в його рабовласницьку, московську імперію з її такими великими національними протиріччями, це найбільше ефективне й найправильніше з усієї дотеперішньої політики уряду США в його боротьбі проти світового комунізму.

Во без ліквідації червоного московського колоніалізму, без зруйнування його фортеці — московської імперії, давно-давно наіменованої «тормою народів», світового комунізму перемогти не можна й червоне тотальне рабство може розпросторитися на весь світ.

Від Українського Інформаційного Бюро

Стислий переказ звіту за діяльність Президії УНР

Президія, обрана 4-ю сесією, складалася з таких осіб: Голова УНР — **І. Багрянний**, заступники — **Є. Гловінський**, **М. Добрянський**, **В. Діберт**, **В. Доленко**. З початком 1958 р. Президія була здекомплектована: до США виїхав **В. Діберт**, член Президії від фракції УСП. На його місце фракція УСП рекомендувала **П. Феденка** лише 23 липня 1960 року. В липні 1959 р. зі становища Члена Президії зрезигнував **ред. М. Добрянський**, член фракції УНДО, мотивуючи це конфліктом з Головою Виконавчого Органу. Через пірвоку фракція УНДО своїм поданням з 15. січня 1960 р. зголосилася до Президії **ред. Романа Голіяна**. З причин закінчення каденції (2 роки) з Президії вибув **В. Доленко**, а на його місце прийшов представник іншої партії цього «позасекторно сектору», а саме **д-р Павло Кащинський (СКТСУ)**.

Засідання Президії за звітний час відбулося 17. Всі засідання відбувалися при приязності Виконавчого Органу, здебільше в повному його складі. Багато засідань (особливо останнього часу) відбулися в присутності Президента УНР **д-ра Ст. Витвицького**.

Основні питання, які розглядалися на Президії: звіти Виконавчого Органу за його діяльність — 10 разів. При чому, на засіданні Президії 17. 10. 1959 р., коли дійшло до звіту ВО, члени Президії і представники фракції УНДО, УСП і СЗСУ опустили засідання. Через брак виступу звіт не був заслуханий. Теж саме відбулось із засіданням Президії з 3. січня 1960 року. Член Президії від фракції УСП на засідання взагалі не з'явився. Представник же фракції СЗСУ перед заслуханням звіту ВО опустив засідання. З інших важливих питань розглядалися питання прийняття нових партій і організацій — 6 разів. Збільшення мандатів окремим партіям, що входять до УНР — 4 рази. Розв'язання цих питань в остаточному висліді Президія рекомендувала 5-й сесії УНР. Розглянуто питання відзна-

чення ювілею 75-ліття Президента УНР **д-ра Ст. Витвицького** й прийнято про це відповідну постанову. Схвалено Закон про встановлення воєнної відзнаки «Залізного Хреста» з постійною назвою «Орден Залізного Хреста». Схвалено закон про встановлення «Воєнного Хреста Української Республіки» в пам'ять 40 роковин відродження українських збройних сил.

В зв'язку з закінченням каденції Президента УНР **д-ра Ст. Витвицького** в 1957 р. переведено референдум в справі його переобрання. На підставі референдуму каденцію Президента УНР **д-ра Ст. Витвицького** продовжено до 4. березня 1962 року. Фракція СЗСУ була проти його переведення й опротестувала його вислід спеціальною заявою. Її мотивами були неслухні закиди Президії «порушення законності», і вимагалося для переобрання Президента скликання спеціальної сесії УНР.

22. червня 1958 р. було також переведено референдум у справі перевиборів Віцепрезидента, **ген. Удовиченка**, оскільки його каденція скінчилася. Референдум був переведений позитивно. Цей референдум був так само знегований фракцією СЗСУ. Але і в цьому випадку Президія чинила в суворій відповідності до нашого Тимчасового Закону й закиди в порушенні законності Президії не мають жадних підстав. Каденція Віцепрезидента **ген. Удовиченка** продовжена до 10. березня 1960 року. З цим днем вона скінчилася. На засіданні двічі розглядалося питання змін в Тимчасовому Законі — та заслуховувалося правничу комісію в цій справі.

Інші, дріггорядні, питання, які стояли на Президії, як то записання нових членів УНР, зміни в складі Президії, питання т. зв. «сегригації», ставлені фракцією СЗСУ, а також конфліктні питання.

ПИТАННЯ СКЛИКАННЯ 5-І СЕСІЇ

Це питання розглядалося на засіданнях Президії 6 разів (23. 7. 1960 — 25. 4.

Діфенбейкер знову виступає проти московського колоніалізму та говорить про поневолення України

Канадський прем'єр-міністр **Джон Діфенбейкер** заявив про намір канадського уряду забезпечитися підтримкою якнайбільшого числа делегацій в Об'єднаних Націях при обговоренні проблеми московського колоніалізму, що поставлене на порядок денний Генеральної Асамблеї ООН. Ця заява і цей намір, оскільки в нім підноситься й питання України знову, як і минулого року на 15-й Асамблеї ООН було зроблене прем'єром Канади, має особливе значення зараз, у зв'язку з Антиколоніальним листом уряду США до Об'єднаних Націй.

Радіо «Свобода» (українська редакція) поінформувала про це належно слухачів в Україні, акцентуючи на піднесенні Діфенбейкером української проблеми в ООН. Для інформації наших читачів передруковано тут витяг зі скрипту «Свободи» з 30. листопада ц. р.

«Днями канадський прем'єр-міністр Діфенбейкер подав до відома: Канада сподівається забезпечити собі підтримку достатньої кількості делегацій в Об'єднаних Націях, щоб обговорити питання російського колоніалізму в країнах Східної Європи, які перебувають під комуністичним пануванням. Діфенбейкер сказав: «Занадто багато часу російський уряд і його сателіти мали змогу лаяти колоніалізм інших, приховуючи свій власний колоніалізм».

Голова канадського уряду зробив свою заяву в Торонто на масовому мітингу представників 29 національно-стей, що живуть у Канаді. Серед них було багато представників українських організацій у Канаді.

В зв'язку з цим нагадаємо той виступ канадського прем'єра, який викликав обурення з боку Миколи Підгорного. 17. жовтня, тобто під час XXII,го з'їзду КПРС, **Джон Діфенбейкер**, у розмові з кореспондентами, поглузував з хрущовської кампанії проти колоніалізму. Голова канадського уряду сказав: важко зрозуміти ставлення російського лідера, який саме промовляв у Кремлі. Бож там тепер зібрався делегати з балтійських країн, з України та з со-

ветської Азії — а все це колонії, над якими панує Москва.

При цій нагоді Діфенбейкер пригадав свою промову на Генеральній Асамблеї ООН минулого року, коли він вимагав, щоб Хрущов ліквідував колоніальну імперію Советського Союзу. (Радіо «Свобода», скрипт з 30. листопада)

Улас САМЧУК

На грані доби розбитого атому

ДОПОВІДЬ НА ОДИНАДЦЯТОМУ З'ЇЗДІ СУЖЕРО В ТОРОНТО 11. 11. 1961

Саме в цих днях жовтня 1961 р. **Микита Сергійович Хрущов**, цей расовий багатир з білини про **Микиту Селяниновича**, у ролі царя «всіх росів» і разом папи «всіх працюючих світу», приказав зірвати на острові Нова Земля один за одним тридцять два об'єкти нуклеарної зброї на «зло і страх врагам» і проти волі цілого світу, завершуючи цю демонську дивовижку, вибухом такого монстра нищівної сили, як бомба п'ятидесяти мегатонів.

Чого, здавалося б, така раптова, майже гістерична, нетерплячка людини, в руках якої зосереджено волю, владу і міць майже космічного засягу? І чи є це висловом дійсної сили та дійсної влади, а чи висловом лише дійсної слабості?

Генерація, до якої належимо, тобто покоління кінця минулого і початку теперішнього століття, пережила і переживає чи не найефектніший епізод всієї досючасної писаної і не писаної історії світу. Розуміється, що це не вперше людство переживає динамічні і вибухові періоди свого долеючого буття.

Вже за час писаної історії, якийнебудь шести тисяч років, наші літописи нотують безстання такого роду діяльності, чи було це у просторі давніх азіясько-африканських культур, чи пізніших малоазійсько-європейських, а чи вже новішого, чисто європейського, можна сказати, вже нашого часу.

1961 — 20. 5. 1961 — 21. 7. 1961 — 30. 9. 1961 та 4. 11. 1961 р.). Сесія призначалася кілька разів і кілька разів відкладалася. Всі перепетії цієї справи всім відомі з офіційних комунікатів Інформбюро ВО про засідання Президії.

Питання консолідації Президія приділяла чимало уваги, ставлячи його на порядок денний кілька разів. Зокрема, згідно схвалення Президією ініціативи Президента УНР, Голови УНР і Голови ВО про скликання наради українських політичних партій, така нарада була скликана 21. жовтня ц. р. та дала позитивні виследи, як це бачимо з повернення ОУН до УНР.

До діяльності Президії, очевидно, належить і поїздка Голови УНР до США й Канади та виступи там перед українським громадянством, перед американською й канадською пресою й телевізією, також перед комісією американського Конгресу в справі проти-американської діяльності советів. Поїздка тривала 6 місяців (від грудня 1958 до кінця травня 1959 р.). Голова УНР відвідав з доповідями такі міста США й Канади: Нью-Йорк, Детройт, Скрантон, Трентон, Сіракузи, Вашингтон, Чикаго, Міннеаполіс, Ньюарк, Філадельфія, Буффало, Клівленд, Рочестер, Торонто, Вінніпег, Едмонтон, Швеченкове, Лондон, Монреал, Оттаву, Гамільтон, Ошаву, Порт-Артур, Форт-Вільямс.

Дав інтерв'ю кореспондентам усіх головних часописів тих міст, де побував, з вміщенням потім репортажів у тих газетах, в деяких на перших сторінках. Оскільки офіційні органи преси остерігалися ексцизійної політики, то головний акцент ставлено на письменницькій діяльності, як автора, якоюсь мірою знаного в читацьких колах країни, але всі часописи подавали й політичну характеристику, говорили про Українську Національну Раду. Виступав по радіо і в телевізії в Міннеаполіс, Клівленді, в Монреалі і Вашингтоні.

Був прийнятий прем'єром Канади **Дж. Діфенбейкером**, губернаторами штатів Міннесота, Огайо; мерами міст Ньюарк, Скрантон, Трентон, Філадельфія, Буффало, заступником мера міста Детройт; мерами міст Монреал, Торонто, Вінніпег; дістав кілька ключів від міст (Детройту, Скрантону, Ньюарку, Буффало), а також грамоту почесного громадянина Вінніпегу. Виступав з доповіддю в Нью-Йорку на святі 22. січня. Дані інтерв'ю в СІБІСІ (Канада) та в «Голосі Америки» (Вашингтон) були передані в Україну. Виступив перед комісією американського Конгресу (в справі дослідження антиамериканської діяльності советів). Комісія вдала ці свідчення спеціальною брошурою, де належно і неодноразово акцентовано, що виступав Голова Української Наці-

ональної Ради, а в індекс брошури заведено назви «УНРада», «УНР» тощо.

Головні висновки з спостережень про ставлення громадянства до УНР та чужинців до нашої справи є: громадянство хоче консолідації, воно хоче бачити УНРаду репрезентацією політичної цілості, громадянство за незалежницьку політику ДЦентру.

З обов'язку звітування варт сказати стисло про те, що було не нормальним у нас та що зле відбулося на діяльності УНР і авторитеті ДЦ. Коли на 4-й сесії я, здавши на умовлення, згодився прийняти на свої плечі такі тяжкі обов'язки, мені всі фракції обіцяли льояльність співпрацю та всемірну підтримку. Але зразу ж після 4-ї сесії почалася дивовижна кампанія з боку однієї фракції проти Голови УНР, яку ми спостерігали кілька років. Методи цієї «боротьби» можуть викликати тільки здивування. Чому? Для чого? В ім'я чого взялися панове толочити престиж Голови УНР, престиж цілої цієї інституції? Шлях цей не веде до мети, якщо метою є добро нації. Один з панів цієї фракції сказав, коли хтось має слабкі нерви, нехай на берегється до політики, та що політика не знає моралі. Якщо дотримуватися цієї засади, то вся українська політика скінчиться на тім, що політики самі себе поїдять. Якщо ми хочемо добра для справи, то мусимо дбати за моральні умови для тих, кого обираємо й такими обов'язками навантажувемо, мусимо на майбутнє уникати цієї неfortunної практики, яка була — практики, що не визнає моралі.

Я вагався, чи сказати ще кілька слів, бо можуть потракувати це за нескромність. Але оскільки йдеться не про приятні речі (чи не про зовсім приватні), а такі, що якоюсь мірою прислужилися на добро УНР, то, звітуючи тут за діяльність Голови Президії, я мушу й про ці речі сказати, оскільки це якоюсь мірою належить до репрезентації.

Не кожен день трапляється у нас, щоб ім'я УНР несено було до широкого загалу у світі, до душ чужинців. А коли це трапляється десь хоча раз, про це треба говорити.

Голова УНР, крім політики, працював ще й як письменник. За цей час вийшли книжки в чужих мовах — англійській, французькій, голландській, німецькій. У зв'язку з виходом «Седу Гетсманського» в Парижі, французька газета «Фігаро» в додатку «Фігаро Літерер» згадує про УНР. В зв'язку з виходом «Тигролів» по-англійськи, та при інтерв'ю з автором згадувано про УНР в американській і канадській пресі часто. В останній книзі, виданій німецько-австрійським (Закінчення на 3-й сторінці)

І що ж справді відрізняє цей наш відтинок історії від усіх тих попередніх?

Зasadничо в основному, на перший погляд ока, здається нічого особливого не сталося. Тоді і тепер основною причиною динаміки людської історії є боротьба. Зasadничо засобами фізичної зброї... Засобами, які перманентно мінялися. Лук заміняв ратяще, мушкет лука, кулемет мушкета і так далі до ось тих монстрів фізики, що десь там вибухають під самим бігуном землі на острові Нова Земля.

Але коли бачити ці явища з перспективи історії — одразу побачимо засадничу різницю між тим учора і цим сьогодні. В історії вперше появилися такі терміни, як перша світова війна. А також таке, як «Пролетарі всіх країн... За першою світовою негайно приходять і друга світова... Приходить Інтернаціонал, — один, другий і третій. Приходить Ліга Націй у Женеві і на решті Об'єднанні Нації в Нью-Йорку.

Що ці слова і ці фрази нам кажуть? Ніщо інше, як те, що теперішня боротьба є світовою, планетарною. Ба! Космічною, інакше кажучи, всесвітньою, міжпланетарною. Й інтереси тієї боротьби також всесвітні. Це вже боротьба не міста з містом, острова з островом, континенту з континентом. Не за Трансвал, Середземне море, за «Нову Європу»... І не за Ваалачи Озіріса, ані за те хто й як молиться Богові, а за планету. За всі океани і всі континенти... І ще за одну дуже стару, а разом дуже нову вартість людського духа — свободу!

І що це насправду є таке ця гектична, ця сакраментальна і ця, майже невольна, назва — свобода? І чому вона, щойно тепер у добі цих нуклеарних

М. КОВАЛЬСЬКИЙ

Становище на Україні

(Доповідь на XX з'їзді Т-ва Б. Воєків Армії УНР у Франції)

У серпні й жовтні 1961 р. для всіх українців, що перебувають у вільному світі, сталися три події, які мають величезне значення, як для освітлення становища на нашій батьківщині, так і для окріплення нашої ролі та значення на еміграції.

Це — перехід до вільного світу трьох визначних українців — науковців і техніків. Перший — це проф. Михайло Ключко, видатний учений-хімік, член совєтської делегації на міжнародньому конгресі хеміків в Монреалі, що після закінчення конгресу в Канаді попросив уділення йому права азило. Другий — це молодий інженер-енергетик Микола Середа, який, користаючись з туристичної подорожі, у Відні попросив права азило. Третій — це теж учений хемік, Олександр Голуб, що в Амстердамі відмовився повертатися до СРСР. Всі троє є українцями, про що вони й заявили в пресі.

Найбільше яскраво заявою була заява молодого інженера Миколи Середи у Відні. Він сказав, що на Україні панує спротив проти совєтського режиму і проти російського засилля.

Заява Миколи Середи підтверджує ті припущення, констатування і висновки, які випливають з аналізу сучасної дійсності на Україні.

Постараємося ж, на основі матеріалів, почерпнутих з совєтської преси і літератури, проаналізувати процеси, які відбуваються на нашій батьківщині.

Нас цікавить, і це цілком зрозуміло, факт боротьби проти режиму, боротьби за визволення нашої батьківщини з пут колоніальної та імперіальної політики совєтської Москви. Ми знаємо, що Україну тримає цупко компартія, яка по суті не є українською, не є вона і по змісту національною. Партія є бо єдиною на цілій території СРСР. Нема української компартії, як нема білоруської, грузинської чи вірменської, монгольської чи узбекської, а є КПСС — компартія Совєтського Союзу. Перед цим фактом стоїть і наш народ.

Чим же пояснити той факт, що в складі компартії України відсоток українців за останні роки зріс до 70%? А ми знаємо, що зараз на 42 мільйони населення України партійців на Україні є до двох мільйонів. Факт зросту українського відсотку в партії можна пояснити лише тим, що українці зрозуміли, що без партійців нема ходу до командних постів, нема ходу до здобуття собі позицій у щоденному житті. Постає й друге питання: а чи ж усі ті, що

пшли до партії, оті всі, що склали перший іспит для отримання партійки, а саме іспит з «Історії ВКПб», чи всі вони є справді комуністами? На це питання відповідь дає совєтська преса і журнали на Україні. Виявляється, що добра половина тих партійців, особливо на низах, не поглиблюють своїх знань у марксистській ідеології, не вчащають на спеціальні курси, не складають додаткових іспитів.

Наведемо характеристику партійця з роману Леоніда Серпіліна «Золота осінь» («Вітчизна», ч. 2, лютий 1959 р., Київ). Автор називає свого героя інженера-конструктора Дмитра Бунчужного «міщанином з ідеями». Автор каже:

«Ти знаєш усі високі слова, ти знаєш напам'ять дати партійних з'їздів, ти виступаєш на зборах, ти говорим: «ми комуністи». Спитать тебе, що ти робиш, за ради чого живеш? Ти гордовито відповіси: «заради того, щоб разом з усім народом будувати «комунізм». Неправда»...

Нижче автор признає, що, мовляв, «ти зробив винаходи, які пристосовують інші» — «це твій особистий внесок у всенародно справу». Але як же дорого обходиться цей внесок народові. А ти кажеш «я буду комунізм». За гроші ти його будеш, будеш, як наймит, а не як господар і громадянин» (стор. 41).

А в іншому місці автор просто закидає геросів: «Ти протягом півріччя складаєш плян своєї наукової роботи, а потім протягом другого півріччя пишеш звіт, чому цей плян не виконаний» (стор. 40).

З цього прикладу ми відчуємо, що щось з комунізацією України, навіть серед партійців, не все гаразд. Щось стоїть на перешкоді, так би мовити, комунізації нашого народу. Поки доктрина соціалізму йде по лінії організації соціального ладу в розумінні, що влада мусить бути і працювати відповідно відомій формулі «для народу і через народ», доти це мислення, до деяких меж, збігається з українським демократичним світоглядом. Але коли доктрина «демократизму і соціалізму», пропагована совєтами, стає лише ширмою, за якою ховається політика колоніального визиску України, використання її політичного, економічного і демографічного потенціалу, тоді виникає той інстинктивний підсвідомий спротив проти політики совєтської Москви навіть у самій гущі партійців на Україні. Це й є той спротив, про який згадав Микола Середа у Відні тепер.

Треба звернути увагу, що завжди на всіх з'їздах, на публічних зборах вірні совєтській Москві партійці (так би мовити, фракція імперіалістів типу Підгорного і Титова) говорять про наявність на Україні «буржуазного націоналізму» і про тенденції т. зв. «рєвізїонізму». Перша формула для нас зрозуміла. Друга ж — неясна. Постараємося її розшифрувати. Тенденція «рєвізїонізму» означає течію, яка має за гасло, що «кожний народ має право йти до соціалізму істотними для нього шляхами». Це є ідея Тіто в Югославії, ці ідеї циркулюють у Польщі, в Угорщині, в Румунії, циркулюють вони і на Україні. Ця ідея йде в розріз з ідеями т. зв. «демократичного централізму», автором і носієм якого, само собою, є совєтська Москва. Не все друкує преса на Україні, але коли вона занадто часто спляче свою увагу над цією загадковою формулою про «рєвізїонізм», то це означає, що на Україні ця ідея знаходить благодатний ґрунт. Існування цієї ідеї свідчить одночасно, що в гущі партійців на Україні йде гостра ідеологічна боротьба проти централістичної і колоніальної політики совєтської Москви.

Особливо помітною є боротьба національного егеїзму України проти політики совєтської Москви на економічному відтинку. Що означає скасування МТС і перетворення їх у РТС? Раніше МТС залежали не від колгоспів, а від райкомів партії та від плянування партійних спеців з центру. Тепер МТС перетворено в РТС, які підлягають вже колгоспам. Цікаво, що ціла кампанія цього перетворення проходила під гаслом: «Тепер у полі один господар». Гасло багатозначне, бо поруч з економічним змістом у цьому гаслі, тут може бути і захований політичний зміст.

Про спротив нашого народу на відтинку хліборобства свідчить ще й той факт, що протягом років зменшується кількість здачі зерна державі. Справді: у 1948 р. здано на Україні державі 613 мільйонів пудів; у 1958 р. — вже 533 млн. пудів; у 1959 р. — 451 млн. пудів, а у 1960 р. — всього 358 млн. пудів («Ле Монд» з 26. січня 1961 р., Париж).

Куди ж йде нездане зерно? Відповідь ясна. Воно йде на потреби на місцях. Інакше кажучи, народ наш, використовуючи всі можливості при режимі, поступово забезпечує собі реальне існування.

На фронті ж керівництва цілою економікою України відбулася недавня реформа куди більш значніша, ніж перетворення МТС у РТС чи запровадження гарантованої місячної оплати за працю в колгоспах замість знаних трудовнів. Ми маємо на увазі утворення рад народнього господарства, чи скорочено раднаргоспів на Україні. Ця

реформа йшла під гаслом потреби децентралізації економіки, бо, мовляв, централізоване плянування продукції дійшло до абсурдних наслідків. у 1957 р. у другому триместрі на Україні стало 11 раднаргоспів. Не говоримемо про те, які засади лягли в основу кожного раднаргоспу. Фактом є, що утворення цих 11-ти раднаргоспів підкреслило економічну потужність України в складі Совєтського Союзу. Зразу ж на чолі цих одинадцяти раднаргоспів поставлено, само собою зрозуміло, випробованих комуністів, спеців-економістів. (Що ж виявилось? Ці голови раднаргоспів, в супереч усьому своєму комуністичному наставленню, пшли в своїй роботі по лінії єдиного реального закону політичної економії, а саме, по лінії «утворення внутрішнього економічного обігу». Себто, розшифровуючи цей закон, робота раднаргоспів пішла по лінії задоволення продукцією в першу чергу населення свого економічного району, решту ж продукції давано для свого сусіда, сусіднього раднаргоспу, а далі — останню решту — на експорт, поза межі України. Така нормальна і логічна емансипація в економіці України, себто тенденція економічного незалеження від центру, тобто Москви, негайно зустріла рішучий спротив з боку Москви. Не тільки преса заговорила про це, але сталася й переміна у партійному керівництві компартії на Україні. В кінці грудня 1957 р. на місце Олекси Кириченка, першого секретаря компартії України, стає Микола Підгорний, більше слухняний совєтській Москві, ніж попередній.

Почалася нагінка на українські раднаргоспи за те, що вони, мовляв, дбають лише про себе, а не про загальносоюзні інтереси. Викриваються т. зв. явища «місництва», себто забезпечення місцевих інтересів. Кидается гасло «кооперовані поставки — закон» і т. д. Але як би не обмежували роботу раднаргоспів на Україні, все ж таки закон «внутрішнього обігу», може у зменшній мірі, але продовжує бути чинним на Україні. Крім того, майже одночасно

(Продовження на 6-й сторінці)

Стислий переказ звіту за...

(Закінчення з 2-ї сторінки)

видавництвом, на її обкладинці надруковано згадку про УНР-аду, при чім, покликаючись на брошуру американського Конгресу.

Може я помиляюся, але мені здавалося, що я про це мусів доложити сесії. Бож цю книгу будуть читати тисячі європейської молоді й старших читачів, і в їхніх душах якоюсь мірою буде закарбоване й таке ім'я, як Українська Національна Рада.

вибухів, приходиться на порядок денний, як самоціль і об'єкт, а не лише як засіб і суб'єкт?

Моря, океани, континенти, джерела матеріальних ресурсів, господарство і його ринки накупу й збуту, — це, без сумніву, першорядні мотиви і спричинники руху історії. Це було, це є і це, очевидно, лишиться ще на довгий час в майбутньому. Але така вартість не матеріального, а чисто духового і морального порядку, як поняття свободи, як сама Свобода, як її сенс і практичне значення — має для людини абсолютно не менше значення, як всі ті вартості матерії. Мається на увазі свобода, що походить не лише з поняття абстракції, а й з конкретності нашого соціального статус-кво, свободу, як вибору, як свідомості, як ладу нашої державної форми.

У давніх античних соціальних і політичних концепціях такого поняття, як свобода, взагалі не існувало. Законом буття того часу був т. зв. природний вибір. Тобто тих природних заложень, від яких в основному залежало і залежить все життя на планеті, однаково — чи це буде мімоза африканського пралісу, медуза морських глибин, а чи тигр індійських джунглів, а чи тих законів морального порядку, що ними мала б керуватися свідомість людини. Античний світ, навіть у таких його зразках, як давня Греція, або давній Рим, тобто у найкращих і найдосконаліших, знав лише свободу, як дарунок богів вибраних для вибраних. Чисельна, безправна, безіменна і безмовна маса нижчих каст населення вважалася самозрозумілим додатком їхньої свободи. Це було основною базою світогляду однаково, як грека Сократа, так і римлянина Юлія Цезаря чи Цицерона, не згадуо-

чи вже фараонів давнього Єгипту, або володарів давніх Персії, Асирії чи Вавилона.

А ще в гіршій подобі виглядала ця проблема і це духове наставлення у далеких, пустинних просторах Азії з такими її клясичними репрезентантами, як царство Чингіс-Хана, Тамерлана, або пізніших їхніх спадкоємців татар і турків. І висловлюючись мовою соціології, це було суспільство, побудоване на засадах рабства, як підстави їхньої економіки і вибраних, як підстави володіння. Поняття свободи, як неподільного добра всіх людей на землі в тих часах і тих просторах взагалі не існувало.

Європа в усіх своїх вимірах була прямим і безпосереднім спадкоємцем тих давніх понять, засад, доктрин і культур взагалі. Європа Заходу — спадкоємцем культури Греції й Риму, Європа Сходу — спадкоємцем тих же доктрин і культур Азії. І саме це зумовило долю цього континенту за всіма його проблемами на багато віків, включно з нашими останніми десятиліттями, які, можливо, в майбутньому вважатимуться кінцем цього культурного круга, а разом початком нової, всепланетарної доби, як синтези діяння всіх континентів земної кулі.

І основна трагіка цієї прекрасної, блискучої культури континенту Риму, Парижу, Лондону і Берліну на заході, а Праги, Варшави, Києва і Москви на сході, що їй не вдалося позитивно розв'язати проблеми свободи. Європа Фавста дала Леонардо да Вінчі, Кеплера й Наполеона, але їй не хватило на Вашингтона і Лінколна. Ті «хартії вольностей», її парламенти, її енциклопедисти її марксистські леніністи викликали лише фату моргану свободи, змінили багато границь, режимів, але не змінили основної доктрини

життя. Свободу й далі вважалося привілеєм вибраних, а не Божим даром для всіх. Коли для британців, то не для ірландців; коли для прусів, то не для поляків; коли для поляків, то не для українців; коли для росіян, то вже ніяк для їхніх сусідів. А коли дійшло до «диктатури пролетаріату», то вона набрала такої ідеальної форми сацрапії, що їй позаздростив би не один Кир цар Персидський. Прийшов Ленін, прийшов Муссуліні, прийшов Сталін, прийшов Гітлер, свободу оголошено поза законом, на границях вирости залізні заслони паспортні стали фітшем, а концентраційні табори виміром справедливості.

Як логічне завершення цих спазматичних конвульсій, прийшла друга світова війна, яка обурнула Європу Фавста в руїну, а на її місце поставила берлінську бетонову стіну, другий Китайський мур, як символ і як грань доби розбитого атому, яка розколола планету на два заморожені холодною війною табори, що стоять один проти одного у стані бойового поготівля, чекаючи лише на знак гарячого катаклізму. Табір з невральгічною точкою мавзолею Леніна в Москві і табір зі статуєю «Свободи» при брамі Нью-Йорку.

На мові сучасного політичного жаргону, це зветься Схід і Захід, тотальна диктатура і тотальна демократія. На мові історії, це зветься — культурної і світоглядної спадщини Чингіс-Хана і Івана Лютого і культурно-світоглядної спадщини Джорджа Вашингтона й Аврама Лінколна. Інакше — дуже древньої, тисячолітньої, традиційної сацрапії з її «культом особи» і дуже молодого, бо всього столітньої, демократії з її засадою «влади народу, через народ і

для народу» та її соціальною доктриною, що «рабом не лиш той, що знаходиться в рабстві, але і той що тим рабством керує»... Тобто, доктрини неподільності свободи, яку, до речі, знала також і Європа, але яку вдалося перевести в життя шойно Америці, конкретніше — сполученням її штатам з конституцією 1788 року.

Америці, як «Новій Землі» не лише для Колумба, але також новий діля Джорджа Вашингтона і цілим поколінням колумбів і вашінгтонів, які шукали і знайшли місце екзилу для всіх тих, які не вмщалися в рямцях європейської свободи й які хотіли бачити свободу не лише в товстих томах гарної теорії, але й щоденних буднях не завжди гарної практики. І щастя Америки, так само, як і нещастя Європи, не в їхніх конституціях і законах, які однаково, там і там, необмежено «прогресивні» і необмежено свобідні, а в душі і психології того людського типу, який ті конституції і ті закони виконує.

Америця, це вибір людей, які хоч вирости у теплярні європейської свободи між Лондоном і Парижем, але які знайшли собі місце перебування під відкритим небом між Атлантикою і Пацифіком, де є досить простору і сонця для росту, розвитку і буяння їхньої свободи. І саме з цього їхнього свобідного буяння виросла їхня могутня цивілізація з тими гімалаями Нью-Йорку і тими гігантами індустрії, які забезпечили цим людям перше й ведуче місце між цивілізаціями планети. Америка — це не спадщина Європи, це нова, самобутня духовість.

Але так само з цього буяння виникають труднощі Америки в її взаємодіючих з рештою світу. А в першу чергу з її антиподом Москвою. Амери-

Листи з Австралії

Під австралійським сонцем

Вас. ОНУФРІЄНКО

Ще одна комуністична фортеця в Австралії впала...

Унію (професійну спілку) портових робітників в Австралії до останнього часу вважали непорушною комуністичною фортецею. В її проводі від кінця тридцятих років були комуністи, і під керівництвом комуністів ця унія нарадила чимало шкоди господарській діяльності країни: численні малі й великі страйки буквально паралізували працю різних ділянок господарства й торгівлі. Страйки відбувалися часами без усякої причини. Часами страйки бували настільки неповажні, беззаконні, що унія потрапляла до суду й платила штрафи за прості на портах.

Останніми днями, саме після того, як Нікіта Хрущов викинув сталінські «моці» з кремлівського комуністичного «храму», в Австралії більшість портовиків викинула з проводу унії комуністів... Правда, коли б не смерть попереднього провідника унії — комуніста Білі, — не відомо, скільки б унією порядкували комуністи, тому що покійний провідник унії користувався повагою серед портовиків. Не стільки тому, що бур комуністам, як тому, що вмів захищати інтереси членів спілки, був активний, наполегливий, про що писали навіть часописи, далекі від прихильності до комунізму чи самого Білі. Після його смерті місце звільнилося, і за місце відбулася боротьба.

Лейбористи виставили свого кандидата, і він здобув на 2000 голосів більше за кандидата комуністів. Це, відзначають часописи, — незвичайно велика втрата для комуністів. Це багато дошкульніший для них удар, ніж втрата унії робітників залізної промисловости в 1952 році.

В усякому разі, за останні дев'ять років комуністи зазнали двох сильних ударів. Значення останнього удару часописи не переоцінюють, вважаючи, що вся країна матиме користь від того, що лейборист Фітцджералд став на чолі унії. Шкода, як сказано раніше, заповідана комуністичним проводом унії економіці країни, — незвичайно велика.

Важливе також те, що втрата комуністами сили в унії матиме великий оздоровлюючий моральний вплив на членів спілки, бо козирні карти у внутрішпільковій грі тепер перейшли в інші руки. Втрата комуністів дає знати про те, що роги комуністичного чорта не такі вже міцні, як здавалося, що їх при певних обставинах та вкладі праці можна скрутити... Взагалі комуністи

відчують себе тепер значно обезсиленними.

Я думаю, що в поразці комуністів в цих профспілкових виборах відіграла якусь ролю луна про т. зв. «десталінізацію» в Советському Союзі. Австралійські часописи віддають належне місце кожній вісті про те, що діється в СССР. Про виступ Хрущова на останньому з'їзді делегатів комуністичних партій газети писали досить широко, а сенсаційні події у зв'язку з висуненням «моцей» Сталіна з мавзолею до сьогодні займають своє місце в пресі.

Появилися також широкі рецензії на книжку Бернарда Гаттона «Сталін — чудодійний гризун». Сама книжка покищо знаходиться в дорозі до Австралії, і, мабуть, стане на якийсь час після прибуття дуже почитною. Мабуть прочитають її й деякі комуністи, не говорячи про прихильників Москви та всіх інших, що люблять сенсації.

Газета «Дейлі міддлер» друкує книжку Гаттона продовженими, отже читачі часопису вже цього тижня читають сенсації про Сталіна, до речі, майже всім, хто в СССР, відомі.

Важливою річчю є таке питання: наскільки хрущовські десталінізаційні потягнення похитнуть комуністичну партію в Австралії. Самих комуністів в Австралії небагато, так само як і всі інші політичні партії не надто тут чисельні. Населення поділяється на прихильників тієї чи іншої партії, а в виборах звичайному громадянину не лишається іншого вибору, як за когось голосувати: голосувати він мусить, хоч чи не хоче, бо за відмову брати участь у голосуванні його оштрафують на 2 фунти. Мені здається, що коли б не існувало цього штрафу, у виборах хто знає чи брала б участь половина населення.

Австралійці загалом люди апатичні до політики, мовчки виконують те, що від них вимагається, і мені здається, що коли б знайшлася людина, яка б раптом організувала переворот на зразок того, що робиться часто в країнах Південної Америки, — ніхто в Австралії й пальцем об палець не вдарив би. Мені часом здається, що Австралія цілкомито приготовлена до того, щоб до влади став якийсь диктатор. Як би не було дивно, а причиною цього, по-моему, занадто велика прихильність до правопорядку, сліпий послух «перядко-

ві», часами досить дурному. Одиниця практично така ж безсила, як і в СССР: вона, правда, має право протестувати, має право добиватися свого, але вона покрутиться якийсь час, а потім, знесилена, заплується в густій сітці «порядків» прийшовши до переконання, що «сдай, куме, на дно» ліпше, ніж зайва витрата енергії.

Австралійські часописи часом пишуть, що в Австралії все менше стає принципових людей, людей, які пішли б на непримності заради принципу. Для цього звичайна людина не має ні часу, ні грошей. Був один випадок, коли звичайний громадянин устрів у непорозуміння між поліцаєм і китайцем: поліцай тяг китайця, крутячи йому руки. Громадянин заступився за китайця. Цього громадянина поліцай також затримав за «порушення спокою». Але громадянин на цьому не став — він подав до суду на поліцай за незаконне затримання, і суд виніс вирок на його користь. Грошова винагорода була досить поважна. Але, писав один часопис, хто інший може дозволити собі розкіш боротися за принцип? Цей громадянин, що виграв справу в суді, мав можливість — він не був зв'язаний працюю; мав гроші, щоб найняти доброго правника; мав час взагалі морочити собі цим голову. Звичайний австралієць у його становищі махнув би рукою.

В такій атмосфері байдужости добре організована, бойова група політичних авантюристів, забезпечена засобами й плянами, має багато шансів сісти на шию всьому народові, нагороді, що звик виконувати мовчки найдурнішу точку написаного на папері «порядку».

Чи виступи Нікіти Хрущова проти мертвого Сталіна похитнуть австралійських комуністів у їхній вірі в кому-

нізм? Мені здається, що ні. Комуністи — це люди віруючі, а людей віруючих дуже тяжко похитнути в їхній вірі, зокрема, коли віра дурна. Розумні люди переважно вірять у щось розумне, дурні — вірять у щось дурне, й ось чим дурніша людина, тим дурніша її віра і чим дурніша ця віра тим тяжче її похитнути. Віруючий комуніст нагадує собою закованого: він вибачає своїй симпатії всі хиби, які б вони не були. Мені доводилося дискутувати з кількома австралійськими комуністами. Це майже безнадійна справа — перекопати віруючого комуніста.

Можливо, що треба дуже багато часу, щоб такій людині дати перечитати багато матеріалів, дати подумати, го ловне — змусити подумати, бо віра тримається міцно в тій голові, яка не думає, яка, вхопившись за першу-ліпшу ідею, приторстає до неї, як сліпчець до першої-ліпшої простягнутої руки.

Сьогодні комуністи мають можливість в Австралії довідуватися чимало цікавих для них речей про Сталіна, свого недавнього апостола. Сам Нікіта Хрущов, не ворог комунізму й Мокви, кинув на мертвого Сталіна таке світло, в якому з комуністичного «папи» облетіло пишне облачення, і замість нього перед очима стали роги й ратичі комуністичного чорта. І що ж? В очах комуністів Сталін буде, як кажуть австралійці «бед поп»... Але Москва і далі лишається центром світового комунізму, замість поганого проводира прийшов «гарний», а якщо й цей виявиться негідником трохи іншого ґатунку, то комунізм все ж лишатиметься гарним.

Можливо, що сдине, що знесилить комуністичну партію, — це ті «схизми», що тепер почалися. Сьогодні вже існує чотири комуністичні режими: югослав-

(Закінчення на 8-й сторінці)

Радіо „Свобода“ — українська редакція —
про П'яту сесію УНРади

В Мюнхені закінчилась у четвер 23 листопада, після шістьох днів нарад, П'ята сесія Української Національної Ради. Сесія вислухала доповідь про діяльність Голови Української Національної Ради Івана Багряного і про працю Президії Ради та звіт Голови Виконавчого Органу Української Національної Ради Миколи Лівчицького про діяльність Виконавчого Органу Ради за останні чотири роки. Після проведення дебатів над звітами, сесія прийняла ці звіти до відома.

Новим Головою Президії Української Національної Ради був обраний інж. Осип Бойдуцький. П'ята сесія Української Національної Ради продовжила

конституційні повноваження Президента д-ра Степана Витвицького на дальших чотирьох роках. Заступником Президента обрали попереднього Голову УНРади Івана Багряного.

В силу своїх повноважень, Президент Степан Витвицький покликав на пост Голови Виконавчого Органу Української Національної Ради Миколу Лівчицького.

П'ята сесія Української Національної Ради схвалила резолюції, які з'ясовують сучасне становище в Україні та визначають основні напрямки дальшої визвольної політики Української Національної Ради.

(Скрипт з 24. 11. 1961 р.)

ка говорить до світу мовою, якої не розуміють. Вона хотіла б рішати справи конгресом, сенатом, Лігою Націй, вимагає опінії більшости, в той час коли її опоненти нічого такого не вимагають.

Їхня мова — мова зброї, мова поліції... Фіктивного голосування, облудних договорів, підривної інфільтрації. А понад усім — злива барабанної пропаганди. Мова, з якою Америка виразно не дає собі ради і, мабуть, не тому, що її не розуміє, або не чує, а просто тому, що це її бентежить. Навіть дефініцію такої мови людині, що виросла у свободі і має виховання, дуже непроста справа.

Але це ніяк не значить, що такої мови не розуміють у широкому і найширшому світі. Якраз навпаки. Її чують, її сприймають, її вірять і їй коряться. Її охоче наслідують не лише в далекому Китаї, але і на ближній Кубі. Її хотіли б поширити на решту Європи, а великий майстер цієї справи Микита Хрущов заявив відверто, що й онуки президента Айзенгауера також заговорять цією мовою. Отже альтернатива категорична!

І саме з цього приводу і на цьому ґрунті назріває у світі цей величезний, всепланетний конфлікт, що об'яє обернути планету у шматок румовища. І як акомпаньямент до цього на острові Нова Земля вибухають ті страховища нуклеарної фізики.

Ситуація більш, ніж морочлива. А головне незбагнута.

Бо, здавалося б, говорячи звичайною людською мовою, чого потрібно цілій тій Москві, тому Хрущову і всім «троблемейкерам» з того дивовижного світу Карла Маркса і Леніна? Хіба що трохи більше черевиків, штанів, цвяхів, голів. Трохи крашких мешкаш, трохи

більше доріг. Не говорячи про всілякі ті «люксуси» — телевізори, холодильники, автомашини.

Що за дрібномічанські поняття і вимоги? Все одно, що спитати Чингіс-Хана, що він шукав у Києві. Для цього треба також розуміти душу явища. Її прикмети, її закони, її потреби і вимоги. Для одних телевізори й автомашини, для інших простір і слава.

Російський письменник Борис Пільняк говорив з цього приводу: «Ніццая і галодная Рассія несют всему міру аспітальную правду» — чи можна сказати ще більше? А Вінстон Черчилл завжди твердив, що кожний народ дістає таку владу, яка йому найбільше личить. А знов, не менш відомий чоловік Максим Горький гордовито заявляв, що для Росії найбільше підходять такі царі, як Іван Лютий, з приводу чого популярний поет Гіларовський свого часу кепкував що:

«У нас в Росії две напасти,
Внизу — власть тьми!
Вверху — тьма власти...»

А «великий» Ленін стведжує остаточ-но, що «в этой темноте і заключається весь трагізм русской жизни».

Тисячоліття тотальної, сущільної неграмотности. «Царь, да Ермак, да Сібір, да тюрма». Яке чудове тло для революційи жовтня з її «ліквідаціями, куркулямі, підкуркульниками», всіх «до д'ної ями», дзержинськими, стрілами в потилицю і незрівняними таборами Сибіру. Який чудовий «міравој пожар», і як справді обмежитися з ним лише до території русских та китайців? Коли казав колись Тютчев:

«Шагни! И всьо в руке тваей!
Владичеству!»

Ось та альфа й омега клопоту нашого часу. І великий Америці з її великою

свободою, її Об'єднаними Націями та її телевізорами такі речі не можуть бути зрозумілими.

На перший погляд це виглядає, як анекдота, коли люди, які не потраплять нашити вистачально штганів, або протягом історії бодай раз порядно наїстися, хочуть силою накинати свої порядки людям, які побудували гіганти міст, техніки, індустрії і дають премії фармерам, які менше засіють поля, щоб унормувати перепродукцію збіжжя. Але це далеко не анекдота, коли дивитися і бачити живу дійсність. Москва сьогодні в Берліні, Москва в Пекіні, Москва на Кубі, Москва в Африці. Її динаміка невичерпальна, її засоби і методи безоглядні. Вашингтон — увага! Ганнібал перед брамою!

І тепер лишається останнє питання: чи всі ці події, що ми їх так зблизька спостерігаємо і переживаємо, мають таку якусь відношення до нас? Мається на увазі — нас, як національну спільноту, а ще стисліше — нас, як політичну еміграцію, а в даному, конкретному випадку — нас, як членів цієї організації?

Було б великим непорозумінням, коли б ми хотіли це питання якось замовчати. Усе це, без сумніву, а можливо в першій черзі, нас гостро і дошкульно обходить і цікавить.

Розуміється, що в цій грандіозній світовій грі сил, ми, як самоявище, не творимо чогось, що рішає. Суб'єктивно, належимо лише до тих чисельних струмків, з яких творяться ріки, моря й океани. На цих величезних фронтах займаємо лише певні їхні відтинки.

Але це ніяк не значить, що ми об'єктивно мала сила. У своєму секторі і на своєму місці, ми, українці, і навіть на еміграції є велика сила. Ми не Амери-

ка, ані Советський Союз, але може це буде звучати парадоксом, коли скажу, що, наприклад, Москва боїться нас менше, ніж Америки. А то, можливо, навіть більше. Бо сила наша не лише конкретно в нас, як фізичних особах — у вас, у мені, у цій організації жертв російсько-большевицького терору, а сила наша в часі і просторі тієї довгої, безперервної боротьби поколінь поневоленних і гноблених людей, отих «мертвих, живих і ненароджених», які ніколи не зрікалися і ніколи не зречуться належного їм права на свободу.

Наше СУЖЕРО — це лише сила в силі, це лише складник формули тієї сили. Українська еміграція тим сильна, що вона, залишивши кордони своєї прабатьківщини, не лише не зріклася права на боротьбу, але й не розвіялася, як пісок пустелі у просторі, а негайно з'єдналася у певні клітини певного організму. Вона стала згустками крові у жилах нашого поневоловача й одного разу це може відповідно себе проявити у житті. Це величезна сила в потенції і наші вороги добре знають чому і за що. Вони прекрасно знають ціну нашої свободі, як також вони прекрасно знають, що наша проблема не рішена, що питання це стоїть отвергим, що їхні рішення не наше рішення, що накиннули вони його нам силою фізичної переваги проти нашої волі і нашої згоди.

«Знай, лютий враже, сотня поляже
Тисяча натомість стане до боротьби!» — співається у одній з наших пісень. І це буде так довго тривати, поки одного разу в нашому Києві урядуватиме не жалогідна фікція уряду, а справжній Уряд, а в Об'єднаних Націях Нью-Йорку нас заступатиме не маріонеткове, а живе і справжнє заступництво.

Ця істина ясна, проста, логічна і зро-

Після П'ятої сесії УНРади

Від V-ї сесії УНРади багато з еміграції, а особливо ті, що весь час підтримували її, сподівалися великих її рішень, якщо над усіма дотеперішніми пристрастями візьме верх здоровий глузд. Здоровий глузд промовляє за те, щоб, оглядаючись назад, добре бачити вперед.

Оглядаючись назад, не можна не бачити того, хто чим займався, хто яку роботу вів. Коротко кажучи: хто будував, а хто руйнував. Як не завжди, то бодай тепер треба бути чесним з собою — треба побачити свої помилки і про них самим сказати. Від помилок ніхто не застрахований. Але помилки бувають різного походження: свідомі і несвідомі. Без щирої признання у своїх помилках людині не можна очиститися від гріхів.

Будемо щирі і скажемо: такі фракції УНРади, як УРДП і УНДС були не тільки творцями УНРади, а й будівничими на протязі 13-ти років її існування. І то поряд таких фракцій, які крім завдання непотрібного клопоту протягом усього часу перебування в членстві, покинули УНРаду (ОУН/Б) та поряд таких, які не належать до членів основоположників, а прийшли на готове місце, де крім утруднення в роботі Державного Центру нічим не займалися (СЗСУ), чи таких, які хоч і належать до основоположників, але є перманентно хорі на непогодженість (УСП), або таких, що люблять ховатися за головолюбною і туманною фразеологією (УНДО). Фракції УНДС і УРДП вели не тільки належну роботу, а й фактично оберігали та зберегли ДЦ до сьогодні, — і в цьому їхня велика заслуга.

Керівники дотеперішніх ВО і Президії УНРади — це вироблені, стійкі і досвідчені політики, в чому мають признання широкіх кіл української еміграції. Своєю працею вони придбали собі довіря як вправних керівників української політики, яким без застереження належить право й обов'язки і надалі стояти у провіді Державного Центру.

Дотеперішня політично-правильна праця ВО і Президії УНРади підтверджується поворотом до УНРади ОУН(с). УНРада, як український політичний центр, набуває тепер ще більшого значення не тільки серед української еміграції, а й на зовнішньому її відтинку. Коли деякі українські політики угруповання ще й досі цього не добачають, то лише тому, що з їхніх очей не спала ще облуда самозакоханості або страху потонути в морі загальноукраїнської політики.

Теперішня Президія УНРади пере-

ляне справу в напрямку уможливити участь у наступній сесії з правом рішучого голосу представникам товариств сприяння УНРади та товариств прихильників УНР (чи не час уніфікувати назву товариств, позбувшись злочасного двоподілу бодай хоч на цьому відтинку. Дивно — організації з однаковими завданнями, одним статутом, а різні назви? Назва Т-ва прихильників УНР є лише в США, і то не на сто процентів. А по всіх інших країнах світу: Англія, Австралія, Аргентина, Канада існує початкова назва Т-ва сприяння УНРади, яка і формою, і змістом заслуговує на перевагу) й утворення постійного безпартійного сектору в складі УНРади.

Бачимо, що 5-та сесія УНРади керувалася принципом доцільності і вимогами української рації, пройшла на високому діловому рівні, проклала шлях роботи на майбутнє, усунувши «колоди», що перешкоджали нормальній праці дотепер і тим самим забезпечила виконання належного завдання перед Батьківщиною й українським народом, що там перебуває. П. ШИНКАР

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН у США

ДОПОВІДЬ ПРОФ. ДЖОТАМА ДЖОНСОНА:

„Стародавній гороскоп у місті Дура“

19. листопада 1961 р. в новому будинку Академії у Нью-Йорку відбулося засідання античної секції УВАН у США під головуванням д-ра О. Домбровського. Він представив доповідача проф. Джотаму Джонсона, як видатного вченого-археолога, учасника численних експедицій, керівника клясичного факультету Нью-Йоркського університету.

Доповідач розповів про випадок з своєї практики археологічних розкопок у Месопотамії стародавнього міста Дура-Европос 1929 року (Сільський університет). Дослідники знайшли на стіні одного з розкопаних будинків гороскоп, складений для новонародженої дитини. Це було коло, а навколо нього — групи грецьких літер, що показували знаки Зодіака, а між ними — знаки семи планет. Назва місяця — Селена — була знищена. Завдання археологів було: встановити дату, коли було складено цей гороскоп.

Вихідні пункти були такі: 1) Планети займають положення, показане на гороскопі, лише один раз в період тисяча двісті років; 2) Гороскоп мав бути складений в період, коли існувало місто Дура, тобто між 300 рр. до нашої ери і 256 років нашої ери.

Кропіткими астрономічними обчис-

леннями, які тривали 6 тижнів, пощастило установити, що гороскоп був складений 176 року нашої ери, 3. липня, о 10 годині вечора. Знання цієї дати дозволило зрозуміти значення кількох літер, надрукованих на тій самій стіні. Вони показували дату за місцевим календарем — 9-й день місяця Панемос, 487-й рік нашої ери.

Цей свідчить про те, що в той час у Дура-Европос вживали місячний календар, який був поширений на сході. Отже, хоча місто належало до Римських володінь і офіційний календар там був Юліанський, але населення дотримувалось у домашньому вжитку місячного календаря з 19-тилітнім циклом.

Цей гороскоп становить найточніше датований стародавній документ і він дає змогу розв'язати кілька складних проблем, пов'язаних з хронологією. Одноразом цей гороскоп є свідченням праці кваліфікованого астронома, спостереження якого були точні і докладні. В. П.

Федір ПИЛИПІНСЬКИЙ

Відділові СУЖЕРО в Монреалі з нагоди 10-річчя його існування та діяльності наш палкий привіт!

зуміла кожній нормальній людині на планеті, але коли її не розуміють у Москві, то це тільки тому, що там взагалі не розуміють ясности, а плекають темноту, в якій «весь трагізм» їхнього життя, як це розумів також Ленін. Для них ясне — не ясне, логічне — не логічне, самозрозуміле — не зрозуміле... І в цьому не лише їхній трагізм, а трагізм усього світу, бо ця неясна й нелогічна сила є однією з ведучих і рішучих сил.

Мільйони й мільйони вигнаних, засланих, знищених, розтерзаних. Безглузді мури Берліну, безглуздий терор атомовими зривами. І безглуздий ненасичений гін засадничо великого безсилля.

Як наслідок цієї політики безглуздя є також ми, як вигнанці, як скитальці. Наша провина в тому, що ми родилися на землі наших предків і не скорилися жорстокості наїзника. Не скорилися чингіс-ханам червоної орди, яка прийшла з півночі, розбила наші родини, стоптала наші поля, поневолела мову, культуру, традиції, мільйони й мільйони забрала в ясір. І ми вибрали цю Америку, ці Сполучені Штати, або цю Канаду, як ту обіцяну землю, в якій цілі віки шукали і знаходили місце таке ж гнаний і такий же переслідуваний, як ми. Десять поколінь цього континенту, всі ті форми, гудіри, едісоми, герсти — були такими ж, як ми тепер. Люди правди, люди розуму, люди логіки. Жива країна живих людей. Країна гігантів поступу, гігантів свободи, гігантів доброту.

Ця країна охоче поділилася з нами своїм добром, охоче прийняла нас до своєї великої родини, наділила нас своєю свободою, своїми законами. Ми не тільки знайшли тут захист, ми знайшли тут ласку, тепло, опіку. Ми помогли

Рецензії і Огляди

Проф. Іван Тесля. Географія України й українських поселень. Видавництво Об'єднання Українських Педагогів. Торонто-Нью-Йорк.

Книга середнього розміру. Має 240 сторінок. Надрукована на гарному глянцевому папері. Друк добрий. Багато малюнків. Малюнки дуже добрі. Особливо гарні малюнки на стор. 68, 71, 82, 83, 136, 137, 150, 151, 158.

Можна вітати видання такої книжки. Вона корисна. Необхідно кожному українцеві знати географію своєї батьківщини. Хіба ж можливо забути її чудові красоти. Ліси, поля, луки, ріку Дніпро, яку часто згадує Т. Г. Шевченко. А повітря, як цілющий бальзам.

Але коли її прочитаємо, то знайдемо деякі недоліки у побудові речень, у висловах, у поясненнях. За словами автора книжки проф. Івана Теслі, — цю книжку прочитав і дав «цінні зауваги» проф. д-р Кубійович.

На сторінці 10-й вжито слово «рісня», якого не має в українській літературній мові. Ліпше вживати «рослинність».

На стор. 17-й слово «посібник», яке мало вживається в українській мові. Ліпше — «підручник». Далі на стор. 17 — «скельні породи». Ліпше вживати «гірські». На стор. 18 вгорі такий вираз: «поверхневі шари». Ліпше — «верхні шари»; «ненастанним діянням», ліпше — «безперервним діянням». На стор. 24-й — «лінійність їх течій». Краще — «повільність їхніх течій». На стор. 28 — «надми». Краще — «дони». На стор. 31 — «крівля». Ліпше — «покрівля». І безліч подібних та інших.

А на стор. 112 в розділі, де надруковано про коалінову глину, необхідно додати упушене: на південь від Сымферопіля на протязі багатьох сторіч видобувається милоподібна глина — «кіл». Навіть у морській воді вона дає багато піни. На стор. 118 вжито — «домашня так зв. кустарна промисловість». Це неправильно. Домашня промисловість — це не кустарна. Доморобна й кустарна — це буде одне. Домашня промисловість — це така промисловість, при якій виробі виготовляються продуктом для власної потреби, простим знаряддям у власній хаті. Доморобна або кустарна промисловість, що нею займаються головним чином у вільний час від сільсько-господарських робіт. У себе в хаті, без вживання складних машин; простим знаряддям для невідомого споживача на збут.

Всі недоліки потрібно виправити, а упушено дописати.

Мова книжки є знаряддям освіти й виховання. При допомозі книжки учні опановують науку. На мові книжок вони вчать умінню висловлювати свої думки. На добрій книжці вживається культура мови. Тому важливо, аби книжки для учнів були написані грамотно, літературно, ясно, точною мовою.

Книжка проф. Івана Теслі корисна й потрібна для українського загалу. Вона дає добрі й необхідні знання кожному українцеві про його батьківщину. Особливо вона потрібна для тих, хто народився поза межами України. Добрими малюнками вона уявочесно й допомагає пізнати рідні землі. Але необхідно виправити недоліки.

Федір ПИЛИПІНСЬКИЙ

Відділові СУЖЕРО в Монреалі з нагоди 10-річчя його існування та діяльності наш палкий привіт!

поганий лік на наші недотягнення. Коли вже ми в Америці — робимо і тут, як Америка. На відміну від Советського Союзу, де все, розуміється, завжди гіпотетично ідеальне і де, особливо ведучі, сили не робить багато помилок, Америка робила і робить багато помилок і має багато недотягнень. Але Америка ніколи з цими справами не ховалася. Коли Америка має який клопіт, от хоч би питання раси, не зовсім порядок у стратосфері, неуспіхи на Кубі — про це негайно знає кожна дитина і то не лише в Америці, але й в цілому світі. Преса, радіо, телевізія, конгрес, сенат усе це негайно ясно, щиро і відверто реагує. Бачимо скільки ракет зірвалося, скільки не зірвалося. Бачимо, як трактують американського президента в Японії чи Гватемалі. Бачимо всю силу і разом усі клопоти цієї країни.

І саме, на нашу думку, тому Америка сильна. Сильний не боїться і своєї слабости, людина не божеество, її можливості завжди обмежені... І саме також тому ми, українська еміграція, будучи сильною, не сміємо запліщувати очей на наше безсилля. А маємо його чимало, більше, ніж досить. Ми все таки не дома.

Дорогами нашої землі предків безконтрольно їздять чужинці. У наших містах безконтрольно грає чужа мова. У Об'єднаних Націях нас репрезентує маріонетка найгіршого сорту. За своїми власними клопотами нас небагає належно світ. Не маємо сили в мужності рішити проблему одного політичного проводу. А головне — тратимо зацікавлення самі собою, не використовуємо вистарчального і належно своїх творчих сил та можливостей.

Ця наша своєрідна лінійність мислення й діяння, особливо на громадському

секторі, засадничо не мусіла б існувати. Нам потрібно багато більше ініціативи, багато більше солідарности, багато більше з'єднання творчих духових і фізичних зусиль. На нашу скромну думку, нам потрібно також звернути більше уваги на розвиток нашого інтелекту. Більше вчитися, більше і ширше бачити, більше хотіти і більше здобувати. Інтелектуальна недорозвиненість людини те саме, що й недорозвиненість фізична. Недобачати чи недочувати очима і вухами зовсім те саме, що недобачати й недочувати інтелектом.

Відомий, великий американський промисловець Кайзер каже, що людина може стільки зробити, скільки може сплянувати. Розуміється, мається на увазі плянування не п'ятиліток, не мільйонських мостів, не груш на вербі, а реального плянування реальних можливостей.

І коли ми вернемося від загального до конкретного, коли захочемо говорити про цей наш з'їзд, то моя думка, що цей з'їзд і ця організація має перед собою багато більше шансів і можливостей, ніж вона їх проявляє і використовує. Люди, що входять до складу цієї організації, це переважно люди діла. Це є ті Ребрики, про яких я згадував. Це ті, що їх переслідував і ще переслідує безгосподарний большевизм. Це ті, як каже Підгайний, «недостріляні» — найкращі сили духа й матерії нашої нації. Ті, на яких спочивав увесь тягар народного господарства, культури, це ті незабутні Чекаленки, Семиренки, Шептицькі, яких так доценту розторошила ненависть з'амокованого, масового племейства.

І це також ті, яким я, недостойний, дозволив собі присвятити цілу свою літературну творчість. Люди, яких я наз-

Становище на Україні

(Продовження з 3-ї сторінки)

но утворено було в Києві Держплан України, а в 1959-1960 роках — і республіканське міністерство торгу. Ці організації стали ніби буферами між вимогами Москви і потребами населення України.

Назагал відомо, що економічна емансипація згодом призводить і до політичної емансипації. Тепер же спроби економічної емансипації підпіраються тенденцією згаданого «ревізюнізму» на Україні. Але то справи майбутнього.

Коли ж візьмемо літературне життя на підсоветській Україні, то, відкинувши всі елементи пропагандивного характеру, легко зауважимо кілька тенденцій, які виявляються, ніби спонтанно, без продуманого плану, інстинктивно, з одного боку, і незграбно та невдало, на замовлення партії, з другого боку.

Перша тенденція — це зв'язати постання України у 1917 р. до свого власного життя з сучасною дійсністю, себто з існуванням підсоветської України. В історії України, між періодом боротьби України за свою державність і незалежність, і теперішнім періодом панування советської влади — є своєрідна дірка, яку нема чим заповнити.

Російським поетам, письменникам, публіцистам і науковцям дуже легко зв'язати події 1917 р. із сучасним становищем Советського Союзу. Бож тепер існує та сама імперія, той самий імперіалізм, та сама колоніальна політика і до того ще збільшена територія советської імперії (після анексії Східної Пруссії і решти Сахаліну), а головне той самий месіанізм, почуття післанництва, як це було за часів царату. Змінилися лише формули, а не зміст. В минулому було гасло про «Третій Рим, а четвертого не буде», тепер це «світова революція» із центром у Москві.

Не те на Україні. Між кінцем нашої збройної боротьби 1921 р. і сучасним комуністичним режимом на Україні — є, так би мовити, повторюємо, історична дірка. І та дірка протягом років заповнена лише жертвами українського народу, мільйонами людських жертв, особливо під час голоду 1933 р. і під час ежовщини 1937 року. Себто та дірка заповнена сторінками боротьби нашого народу за його волю, себто тим, про що не можна було писати і говорити. Але ту дірку якось треба заповнити, бо наявність тієї дірки кидається увічі особливо молодшим поколінням, які хочуть все ж таки знати історію свого народу. Тому протягом останніх років з наказу партії деякі письменники взялися за це невдячне завдання.

Так Юрій Смолич, відомий партієць, написав роман «Мир хатам — війна палацам», в якому висвітлює, згідно з партійними інструкціями, події на Україні у 1917-1918 роках. Він намагається висміяти Грушевського, Винниченка й Симона Петлюру, представляючи їх у карикатурному вигляді. Але тенденція осмінення українських діячів того часу, як виглядає, не мала бажаних наслідків. У критичних зауваженнях, викликаних цим романом, говорилось просто: коли тодішні діячі України були такими комічними, як їх описує автор, то незрозуміло, мовляв, чому їх називають «ворогами народу» і чому з ними треба було боротися аж зброєю? (Київ 1958 р.)

Другий письменник, Михайло Стельмах, хоч і тримаючись Смоличевих методів осмішування тодішніх керівників УНР, але вже обережніше, у романі «Кров людська — не водиця» («Жовтень», ч. 2, лютий 1957 р., Львів) виводить типи старшин Армії УНР, які, мовляв, ідеї не йдуть на еміграцію, а залишаються з своїм народом. І коли їх скоплює советська влада, то один із героїв роману, сот. Підпригора, пояснює воєнкомові факт приступлення до Армії УНР національними почуттями й особливо заявою Бухаріна та П'ятакова на з'їзді партії в 1917 р. в Петрограді про Україну. А вже тоді Бухарін і П'ятаков, представники «великодержавного російського шовінізму» фактично повторили знане Валуське твердження, що, мовляв, «України не було, нема і бути не може». Додає ще сот. Підпригора і «практику Муравйова та дрібніших керівників», які, на нашу думку, і так виходять з контексту, були нічим іншим, як завойовниками української території, а не «визволителями». При кінці своєї сповіді перед воєнкомом сот. Підпригора кидає ще такий аргумент:

«Заперечення національного відродження й розвитку, неясність щодо української державності і мови, дуже боляче сприйняла деяка частина інтелігенції. Муравйова ж і досі в нас вважають і закордоном величають Калинцем, що прийшов з орди, золотої землі, з Магазеї багатої» («Жовтень», ч. 3 березень 1957 р., Львів, стор. 21-22).

Отже і Стельмахові, як і Смоличеві, не вдалося заповнити цю «історичну дірку». Стельмах може трохи зауважувати, більше точніше подає історичний матеріал, але не пояснює, чому ж на Україні запанувала советська влада.

Справді, ні в одному романі чи творі нікому з українських авторів не вдало-

ся виконати цього завдання. Найявним лишається фактичний стан; у 1917-1920 рр. була Центральна Рада, гетьманат, Директорія УНР, — а тепер існує советська влада себто два протилежні періоди, які логічно між собою не пов'язуються, які навіть не впливають один з другого в силу законів історичної необхідності. А пропагандивні пояснення і оправдання існування советської влади на Україні нікого не переконують, навіть тих, що про це читає на підсоветській Україні.

Другим моментом, який вважаємо потрібним відзначити, це є існування релігійних почувань на Україні. Не зважаючи на всі зусилля партії викоринити релігійні почуття в народі, знаходимо в літературі деякі місця, які доводять не тільки про наявність релігійних почувань, але і про силу їхню.

Так, у романі Миколи Руденка «Останя шабля» («Відчизна», ч. 9, вересень 1959 р., Київ) є такі слова Пантелеймона Гавриловича Лозового, першого секретаря обкому: «...не лише від страху перед загадковими силами природи виникла серед людей релігія. Мабуть більше, ніж страх, діяла природна схильність людини до поетичного мислення...» (стор. 108), і далі Лозовий продовжує: «Ось чому нам треба підтримувати нові обряди. І щоб більше в них було високого, поетичного. А ми подекуди навіть свої революційні свята зуміли okazенити. Двогодинна доповідь, в якій усе людям наперед відомо, потім концерт з пісень, що схожі на передову, а після цього люди розходяться і, щоб відпочити від нудного вечора, починають п'ячити» (стор. 108).

Чи ж цими словами Лозовий не перечує комуністичну доктрину?

Другий приклад узятю нами з роману Павла Загребельного «Европа 45» («Відчизна», ч. 4, квітень 1959 р., Київ). Цей роман фантастичний. На теренах Німеччини збираються одиноки представники різних народів: українець (розуміється, комуніст), поляк, француз, бельгієць, чех, американець, англієць, голландець і дезертир-німець. Вони творять повстанський загін. Командує цим загоном капітан українець Михайло Скиба. Саботажні чини, різного роду авантюри з небезпеками. Загін стремиться потрапити до Франції, де вже шумус ФФІ, але тим часом опинився в Голландії. Після спокінку Скиба наказує рушати далі, але помітив, що нема поляка Дулькевича. Йде розшукувати його серед піщаних дюн.

Але дамо слово авторові:

«Він знайшов поляка за сусідньою дюною. Пан Дулькевич стояв на колінах, оклавши руки, заплющивши очі, і щось бурмотів. Михайло зупинився в нього за спиною, не наважуючись пере-

«Весь мір благословляв мучительно любя,
І маленських дітей, і гразних простітутток...»

У цій «мучительній» любові людини до людини, до істини, до правди, до малих і найменших, у цьому явраз таїться сила цієї універсальної науки, яка ось дві тисячі років полонить людські душі і не втрапить своєї сили і своєї атракційності навіть у наш розтерзаний сумнівами час.

Ми не є аж такі великі, щоб бути християнами «пар екселянкс», тобто чистими і безпосередніми, але, як люди, ми можемо часто наближуватися до християнства. Можемо бути людьми між людьми. Можемо бути добрими співробітниками, добрими співгромадянами добрими людьми взагалі і не воєнними без потреби і виправдання. Мусимо у щось добре вірити, в добре на землі, між нами, не тратити позицій людського, не зневірюватися у призначення людини.

І буде син, і буде мати,
І будуть люди на землі.

А коли будуть люди будуть і людські діла. І буде нам легше знайти правду. А в тому також легше знайти правду нашу. Ту саму, за яку ми перейшли вигнання, табори, перейшли океан і опинилися тут. Бож ми невідкично знаємо, що: «Встане Україна і розвіє тьму неволі...»

Улас САМЧУК

бивати. Поляк молився. Сльози текли по його старому, зморшковатому обличчю, гіркі гарячі слези, і холодний вітер остуджував їх...

— За муки старих і малих, замордованих у костюлах і вдомах, спаси нас, Господи. За муки жовнів, що полягли у війні за волю, спаси нас, Господи. За рани, слези й терпіння всіх невільників, вигнанців і блукачів польських, спаси нас, Господи. Війни всесвітньої за свободу народів благаємо в тебе, Господи. Зброї й орлів народивих благаємо в тебе, Господи. Труни для кісток наших у землі наших благаємо в тебе, Господи» (стор. 28-29).

Тек молився поляк-старшина, г. рой роману Загребельного.

А ось ще сильніші картини взяті з роману того ж Михайла Стельмаха «Хліб і сіль» («Жовтень», ч. 7, липень 1958 р., Львів). Автор описує часи з життя бідного селянства ще перед революцією 1917 року. Мар'ян Полярush із жінкою Фросиною, продають свою хату, й їдуть кудись далеко на Зелений Клин. Фросина хвора помирає в потязі. Але перед смертю заповіла, щоб Мар'ян її поховав в рідному селі. Мар'ян на першому полустанку злізав з потяга разом з тілом померлої дружини. Зима. Гроші останні пішли на труну, на церковні обряди. Наймає фурмана, щоб одвезти труну у Медвину на Винничині, рідне село. Дібравшись туди, наймає заупокійну службу у цвинтарній церковці, як просила Фросина. Ось опис тієї церковки, що її збудовано пару сот літ перед тим:

«Охороняючи гурт людей од яничарів, полягли усі до одного козаки сотника Петра Недолі. Не скоро над козацькими могилами звелася дерев'яна, без жодного цвялка, церковниця, а з її стін і досі дивляться на людей зупаті праведники й апостоли в запорізькому убранні і при зброї. Один лише Іуда, як гандляр, позбавлений честі носити зброю, і тому в нього на поясі висить не шабля, а роздутий капшук з прокляттями сребренниками.

І різьба на вівтарі в церковці не віє холодом потойбічного світу, а грає теплим земним цвітом соняшників і мальви» (стор. 80-81).

Поховав біля тієї церковки Мар'ян свою Фросину, пішов до проданої хатини — туди ж бо душа вертається сорок днів. Треба поставити води і покласти рушничок, як батьки вчили. Але нема ж того рушничка, тієї, як кажуть, полотняної пілочки. Де взяти?

Йде вночі селом Мар'ян, осамотнений, прибитий горем, але в нього думка: душа ж Фросини прийде на старе місце... Він виходить поза село і дійшов (пише автор): «...до самотньої фігури, голову й очі якої пригрусилася метелиця. Але так само страдницьке обличчя Христа було нахилене на холоді його виснажене тіло. Людина придивлялась до нахололого Бога і пожаліла його в думках» (стор. 85-86).

Під фігурою Мар'ян знаходить пригрусену снігом промерзлу хлібину на вузькій пілочці грубого, недобіленого полотна. І Мар'ян думав: «Знову якась горем прибита людина принесла Божому сину свій немудрий дар, сподіваючися полегшення чи собі, чи комусь із рідних та кривих» (там же).

І думав далі Мар'ян: чи гріх позичити цю пілочку для Фросини. Ні. Він через сорок днів поверне її назад на це саме місце. Це не гріх. Він бережно ховає пілочку на грудях. І автор кінчає цей розділ такими словами: «І так прощається самотня людина з самотнім Богом» (там же).

Отаким сильним образом підсвідомо, але талановито прорвався у письменника-комуніста Михайла Стельмаха.

Мимоволі приходить на думку аналогія між цим монологом Мар'яна з засніженим Христом і «легендою про великого інквізитора» в устах Івана, героя з «Братів Карамазових» Достоевського. Достоевський у тій легенді принижує Христа, який, мовляв, своїм другим пришествям прийшов заваждати великому інквізиторові й якого цей інквізитор спалоє на кострі, як еретика. А Стельмах свого Мар'яна Полярushа, обездоленого, осамітненого, із розп'ятою душею підносить до змученого, присипаного снігом, самотнього Христа. Самотню людину підносить до самотнього Бога.

Ціх прикладів досить, щоб побачити, як проступає національно українська (Закінчення на 7-й сторінці)

вав Матвієм Довбенком з Дерманя на Волині, або Іваном Морозом з хутора Ліпльвака на Переяславщині. Це ті гіганти духа і діла нашої раси, яких у нас, на жаль, так трагічно мало.

Брак свідомості своєї справжньої, органічної, не принесеної «з чужого поля», не вимушеної марксизмами, сили — це один з гріхів смертних кожної людини на землі... Розуміючи цю силу, ми могли б зробити дуже багато. Поголибувати освіту, видавати книги, виховувати молоді, мурувати будови. У політиці, не зв'язані ізмами й івством, ми могли б бути зв'язковим чинником між нашими цього роду організаціями. Ми переконані, що українська людина значно більша, ширша і глибша, ніж цього хоче від неї будь-яка ідеологія, лише, як сказано, вона не завжди потрапить цього належно використати. Належно для себе і належно для свого ближнього.

Деякі розумні громади Америки, як, наприклад, квакери чи меноніти, творять чуда. Вони побудували прекрасні, великі міста, пречудові фабрики, розкішні університети, багаті бібліотеки, музеї, школи. Вони є шанованими громадянами не лише в Америці, але в цілому світі. До них звертаються за допомогою і порадомою й а переконаний, що наша, українська, громада США і Канади могла б чогось такого досягнути, наколи б вона більше, краще, ширше, доцільніше скеровувала свою творчу енергію. А це в свою чергу помогло б нам усім, як тут, на «новій землі», так і там, у «старому краю»...

Бо коли я бачу таких прекрасних синів мого приятеля Миколи Приходька, або таких чудових дочок також мого приятеля Трохима Ринденка, мені не-

виможно хочеться, щоб вони були за щось горді зі своїх предків. А коли, припустимо, вони говоритимуть лише мовою Шекспіра, щоб вони не мали причини думати, що їхня мова Шевченка не була вистарчально мудрою і вистарчально людською. Так. Ми є громадянами нашої дорогої Канади, нашої великого коммонвелту, нашої гордої королеви брітів, але ми не були б вистарчально гідними цієї назви, наколи б ми забули звідки ми походимо, хто нам дав життя, хто були наші предки і що таке була й є наша трагічно з муками і болями, люблена земля України.

Час і обставини не дозволяють нам накреслити ширше планів нашої роботи, як також ми не змогли дати аналізу питань, яка з теперішніх воюючих, конкурентційних частин світу має більше шансів перемоги. Це ми зробимо іншим часом і при іншій нагоді, а поки що хочемо обмежитися до тих основних і знаних істин, що в боротьбі за поступ, за добробут, за людську гідність і свободу перемагали і перемагатимуть ті сили, що шанують правду.

Правда у сполучі чесності, ширости, відданості і розуму репрезентує ті основні Божі чесноти, на яких спочиває весь кодекс людської моралі і людської поведінки. Люди, що дотримуються цих засад моралі, ніколи не програють, навіть коли інколи це видається не так.

Дивіться на такий різочий приклад, як наука Христа. Часто любимо нагадувати, що ми християни, але пам'ятаємо, що християнство перемагало і перемагло, і буде перемагати не своїми хрестоносними походами, не світською владою Церкви чи її достойників, не засобами Томи де Торквемада, а тим, що, як казав Єсенін, Христос:

Не забувайте про
передплату на „УВ“

В боротьбі за рідне слово

(ПІДСУМКИ ДВОМІСЯЧНИКА КНИГИ І ПРЕСИ В АВСТРАЛІЇ)

Історія місяців української книги і преси сягає. здається, на кілька десятиліть, як не більше, в минуле. Але ці місяці відбувалися колись успішно на рідних землях, а тут, у країнах нашого поселення, ця справа майже зійшла на нівель. А як деякі крамничі й оголошують у пресі про зниження цін з нагоди місяця української книжки, то, як нам відомо, ця акція великого успіху не має.

То ж, чуючи від власника Української Висилкової Книгарні в Австралії В. Фокшана про зниження попиту на українську книжку, а також маючи подібні вістки з Америки й Канади, Українська Центральна Шкільна Рада в Австралії, з ініціативи автора цих рядків, вперше два роки тому проголосила жовтень місяць української книги і преси, порозумівшись з В. Фокшаном. Головними нашими «амбасадорами» мали бути наші вчителі рідних шкіл, батьківські комітети при школах та добровольці, прихильники рідного слова, в усіх стейтах країни.

Отже, проголосивши цю кампанію вперше в 1959-му році, ми продали книжок та дитячих журналів тільки на 88 фунтів. Тоді на наш заклик відгукнулися лише окремі школи та батьківські комітети. Бо дехто ще дивився на цю справу лише як на бізнес, забуваючи про важливий національний момент; про те, що від поширення рідного слова залежить у великій мірі існування рідних шкіл, наших громад, цікавість до рідного мистецтва. Більше того, від поширення книги і преси залежить стан боротьби нашої еміграції за долю Батьківщини, а також існування наших видавничств та наша інформаційна праця серед чужинців.

Тим то, падаючи цієї справі великої ваги, її було обговорено на конференції учителів, на II-му з'їзді учителів та розміщено низку статей на цю тему в пресі. Було вислано також багато офіційних і особистих листів по всіх стейтах. І місяць української книги та преси минало, тобто 1960 року дав уже значно кращі успіхи: цю акцію підтримали більше шкіл не тільки в Австралії, що є осідком УЦШР, а й кілька з інших стейтів, а головно, що ґрунтовно підтримала Південна Австралія, де містяться наша найбільша школа (по-

над 300 учнів). Таким чином, в 1960 році реалізовано було книжок і журналів на 503 фунти.

Цього року, щоб досягти ще більших успіхів, Шкільна Рада проголосила двомісячник книги і преси в порозумінні і за підтримкою з боку нашої громадської централі — Союзу Українських Організацій Австралії (СУОА). І УЦШР, і СУОА дали оголошення-заклики в пресі, а також вміщено ширші статті на тему значення рідної книжки і преси, зокрема на чужині.

Підсумки, що тільки недавно зроблені, показали, що цього року на наші заклики відгукнулися всі сім стейтів, давши загальну суму — 1434 фунти.

Варто згадати, що перше місце, як і минулого року, здобула Південна Австралія, де керівник школи Т. Пасічський (він же і представник УЦШР на Південну Австралію) поширив літератури на 335 фунтів, придбав книжок для шкільної книгозбірні на 20 фунтів та приєднав 14 річних передплатників на газету «Вільна думка» на суму 42 фунти. Друге місце здобула Вікторія, реалізуючи книжок на 315 фунтів, де перше місце в поширенні здобув Союз Української Молоді, продавши книжок на 70 фунтів.

На третьому місці по стейтах стоїть Нова Південна Валія, де реалізовано на 237 фунтів книжок, журналів та прийнято передплати на журнали й газети.

Ці підсумки показали, як багато може зробити одна активна й свідомо людина в тому чи іншому місці. Цей зріст — від 88 фунтів у 1959 р. до 1434 фунтів в цьому році — показує також, що ми маємо ще багато можливостей. Наступний рік мусить принести нам не менше суму у 2000 фунтів.

Сподіваємося, що як шкільні централі, так і громадські організації в інших країнах, використають цей приклад і досвід і надалі щороку розгорнуть у широкому масштабі поширення рідного слова під час місяця української книги і преси, дивлячись на цей захід, як на справу великої культурної, національної і політичної ваги.

Дм. НИТЧЕНКО

(голова Української Центральної Шкільної Ради в Австралії)

„Не забудьте пом'янути..“

Гідно виконують українці у вільному світі, на всіх континентах, де б вони не перебували, ці слова безсмертного «Заповіту»,вшановуючи пам'ять Великого Кобзаря кожнорічно у місяці березні. Особлива ж глибина цієї пошани була виявлена на протязі 1961 року, на який припала 100 роковина його.

З цієї нагоди також по всіх українських осередках у Бельгії були відслужені панахиди за спокій його великої душі та улаштовані вродичі академії, в більшості з участю чужинців, українських друзів. На особливе відзначення заслуговують дві академії, які відбулися в Брюсселі й які були організовані бельгійцями. Одна була переведена у французькій мові для франкомовної публіки, а друга — для фламандців фламандською мовою (див. «УВ» ч. 18/1444 за 30. 4. 1961 р.).

На завершення Шевченківського року з ініціативи і стараннями спеціально створеного Шевченківського комітету, зокрема голови його мит. прот. о. І. Бачинського і секретаря мгр. Г. Опцико, була влаштована в Брюсселі виставка, присвячена Т. Г. Шевченкові. Вона відбувалася під патронатом з допомогою «МУНДАНЕУМ» (Світової палати центру бібліографії і документації), в одній із залів цієї палати, гарно вдекорованій портретом Т. Г. Шевченка та українськими емблемами.

Сотні експонатів були розміщені під склом десятків вітрин та на стінах. В основному виставка складалася з семи відділів: 1) поезія Шевченка (закордонні і совєтські видання, серед них кілька фотокопій із перших видань); 2) проза; 3) малюнки твори (багата збірка репродукцій з картин і малюнків художника Шевченка); 4) поезія і проза в перекладах на чужі мови; 5) твори, присвячені Т. Г. Шевченкові (найбільший відділ цю займав 9 вітрин); 6) періодична преса, присвячена поетові-художникові і рідне (відзнаки та пош-

тові марки з портретом поета й інші об'єкти).

Виставку започатковано вродичив відкриттям 8. жовтня, яка продовжувалася до 11. 11. (була відкрита для кожного дня відвідування з 8. по 29. 10. включно та 1. і 11. 11.). Вона викликала велике зацікавлення серед бельгійців, а особливо жвавий відгук знайшов цей гарний чин поміж українців, що відповіли на нього своїм масовим відвідуванням так індивідуально, як і групами.

Неділя 22. 10. була однією з особливо щедрих на відвідувачів. В цей день бо прибули спеціальними автобусами українці з околиць Монсу і Ля-Люв'єру, і навіть треба було окреме узгодження, аби не всі зібралися нараз...

Оглянувши з цікавістю цінну і багату збірку, відвідувачі у спеціальній книзі записів висловили свої враження та свою щирі подяку організаторам виставки за їхній прекрасний чин і велику пророблену працю. Там же, на пропозицію проф. І. Витязя, було записано і скріплено підписами всіх присутніх прохання до Головної ради Українських Громадських Організацій піднести клопотання перед бельгійським урядом, аби одна з вулиць Брюсселю чи іншого великого міста з нагоди ювілейного Шевченківського року була названа іменем Т. Г. Шевченка.

Радісно, у піднесеному настрої відбувалася поворотна подорож, бо в цей день було оглянуто не тільки виставку, але відвідано український відділ у державному військовому музеї Бельгії. Кожний у душі був вдячний також ініціаторам і організаторам нашого відділу, які переборили всі труднощі і перепони та добилися для України відповідного місця в цьому музеї поруч із іншими державами.

До цього піднесеного настрою спричинялася у великій мірі молодь, яка була досить чисельно представлена. Приємно було відзначити батьків, що, не зважа-

Становище на Україні

(Закінчення з 6-ї сторінки)

істота українського розуміння релігії, уявлення українського Бога, близького до людини. І це розуміння, це відчуття не вигадане, не вигадане, як у Достоевського, а воно природне, воно попало на сторінки журналів в наслідок підсвідомих процесів, що нуртують у колективній душі народу нашого під совєтським режимом.

Не можемо не відзначити, що часом, так собі спонтанно, проривають і моменти, скажемо, навіть чистого націоналізму. Так в романі Якова Баша «Надія» («Вітчизна», липень 1959 р., Київ) виведено оригінальний тип Вовниги, столітнього діда-лоцмана, що водив коліс плоти через Дніпрові пороги. Дія під час війни. Німці вже на західному березі Дніпра. На східному, в Запоріжжі, завод уже не працює, все обладнання доводиться вивозити на Урал. Дамо слово авторів:

«Куди, куди? — насторожено спитав Вовнига.

— На Урал, отамане, — мовив Гончар.

— Цебто, як на Урал? — аж злякався і водночас розгнівався сивий запорожець. Це ж значить куди? До чужої хати?

Він суворо підвівся і, обіперившись на костур, довго стояв отак — в постолох, в широкі полотняних штанах, в такій же полотняній, прибитій пілом сорочці, з хрестиком двосолітнім на запеченій зморшкуватій шії, скидаючись на замисленого пророка.

— Погибла Україна, — стиха зірвалося з його тремтливих, до чорноти печених вуст. — Погибла...» (стор. 108).

А факт боротьби за українську мову, боротьби проти засмічення її русизмами. За всього матеріалу, що є в нашій розпорядності, варто лише навести уривок з уже згаданого роману Павла Загребельного «Європа 45» («Вітчизна», ч. 2, лютий 1959, Київ) про важливість зберегти рідну мову:

«Мова... Мова — це душа народу. Найдорожча для людини — це думка, а вся солодкість думки — у рідній мові. Ворог може захопити територію. Він може сплюндрувати міста і села. Але доки живе душа народна — народ безсмертний. Вмирає душа вмирає і народ. Без мови немає народу. Він зникає з лиця землі, як древні ацтеки. Чи не тому ворог зазіхає найперше на мову народу, який він хоче уярмити» (стор. 58).

Коротко — з життя на чужині

На початку вересня ц. р. в Лігайтоні, штат Пенсільванія (США) відбувся 23-й з'їзд Організації Державного Відродження України (ОДВУ). Крім персонального членства, до складу ОДВУ входять, як автономні одиниці, ще організації: Український Золотий Хрест, що об'єднує колишніх політично репресованих українців, також відділи українського студентського товариства «Зарево» та т. зв. дружини Молодих Українських Націоналістів. ОДВУ є складовою кліткою Організації Українських Націоналістів під проводом полк. Андрія Мельника. З'їзд ОДВУ обрав нову управу, головою якої знову став проф. Олександр Грановський. Від імені з'їзду проф. Олександр Грановський вислав до президента США, щоб він проголосив нову Декларацію Незалежності для окупованих і поневоленних народів у всьому світі та сам перебрав провід у боротьбі за їхнє визволення.

У Великобританії живе тепер близько 20 000 українців, з чого приблизно 75% становлять українці греко-католики. Православних українців близько 5 тисяч. Українська Автокефальна Православна Церква в Великобританії організована у 21-й парафії, має 12 священиків і трьох дяків. Деякі душпастирі тутешньої УАПЦ — священики-робітники, працюють на фабриках. В роках 1955-1956 були проведені у Великобританії душпастирські курси, з яких

ючи на кошти подорожі, спромоглися на це для двох, а то й трьох дітей, як от родини Котлярів, Бруханських. Також треба відзначити щирою подякою пророблену працю щодо організації цієї поїздки С. Цана і Ф. Михайлишина.

В. 3.

Назагал треба сказати, що в літературі на підсовєтській Україні, побіч з обов'язковою тематикою про комуністичне будівництво, про «соціалістичний соціалізм», про «героїку праці» та про недавню війну — помітна тенденція в авторів тікати від дійсності, або у фантазію, як «Європа 45» Загребельного, або в далеку історію України, в ті часи, коли Україна була окремим тілом, окремим психологічним типом. Культ Шевченка багато сприяє цій тенденції. І справді, ані твори, ні пам'ятники Щорсові чи Котовському не захоплюють маси, а Кармелюк, Довбуш і гайдамаки Шевченка — користуються успіхом. І це зрозуміло. Ці історичні постаті — це борці за волю України, а Щорс і Котовський — це ж «завойовники», інструменти московського імперіалізму совєтського видання.

Пару слів про гумор. Такі автори, як Мінько чи Шумило користуються надзвичайним успіхом. А гумор — це ж теж своєрідна форма втечі від дійсності.

На кінець мусимо відзначити ще характерне явище. Партія через науковців і письменників та поетів силкується ввесь час підкреслити нерозривність України з Москвою. Для чого це постійне і нарочите підкреслення. Очевидно, для того, що не тільки в гуцці народних мас, але і серед партійців ідея окремішності України зо всіма логічними наслідками, які з цієї окремішності випливають, нуртують на Україні дуже інтенсивно. Існування цього підземного нуртування диктує партії необхідність постійно нагадувати про «нерозривність» України і Росії.

Ми нарочито оминули враження чужинців, які побували тепер на Україні й яких вразила різниця пейзажу, манер, способів життя і характерів між Північною (Росія) і Півднем (Україна). Про це писали Мішель Татю, Філіп Бен та інші.

Як висновок — скажемо: український народ поніс колосальні жертви в людях і в природних багатствах своєї землі. Але не скорився він перед совєтською владою. Всіма засобами, які йому дозволяє дійсність, він бореться за своє існування, за свою окремішність, за своє окреме місце на планеті.

А ми тут, на чужині, нашим організованим життям нашим вільним рухом і словом — повинні бути гідними тієї боротьби нашого народу.

М. КОВАЛЬСЬКИЙ

вийшло 19 молодих православних священників. Але 9 із них вихали в міжчасі за океан. Парафії в Олдгамі і Рочестері мають власні церкви. УАПЦ у Великобританії підтримує добрі стосунки з Англійською Церквою. Представник УАПЦ бере участь у нарадах Британської Ради Церков.

Делегація Союзу Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА) взяла цього року жваву участь у 14-у конгресі Національної асоціації студентів США. Конгрес відбувся в м. Медисон (штат Вісконсин). Асоціація студентів Америки об'єднує десятки тисяч студентів, які вчать в університетах і вузах країни. Українську делегацію очолили голова і члени управи СУСТА: Володимир Прибила, Богдан Футей і Маруся Бішко-Прибила. Вітаючи конгрес студентів Америки, голова СУСТА особливо наголосив видатну участь, що її беруть студенти всіх волелюбних народів світу, в тому числі й студенти України, у боротьбі за права людини і самовизначення народів. Український промовець з'ясував історію бою киянських студентів з російсько-більшовицькими відділами під станцією Крути в січні 1918 року, як приклад патріотичного героїзму і жертвенності українських студентів у боротьбі за національну волю і демократію. Українська делегація поставила на розгляд конгресу студентів Америки низку внісків, між іншим про те, щоб американські студенти брали найактивнішу участь у відзначеннях Тижня Поневоленних Народів, та щоб конгрес Асоціації студентів Америки підтримав домагання до уряду продовжити витуск поштових значків серії «Борці за волю».

Глядайте на Пресовий фонд «УВ»!

Ювілейна сесія УВАН у Канаді

В неділю 12. листопада у вчорті виступив у залі Українського Народного Дому в Вінніпезі відбулася ювілейна сесія УВАН. Сесію відкрив проф. Яр Рудницький і пояснив, що нею УВАН вшановує пам'ять Шевченка, Шашкевича й роковини заснування УАН у Києві в 1918 р. й УВАН на еміграції в 1945 р.

Доповідь під назвою «Від УАН до УВАН» виступив д-р М. І. Мандриця. Про працю «УВАН у 1960-1961 рр.» читав звіт проф. М. І. Боровський. Покликаний до слова представник Білоруського Наукового Інституту в Нью-Йорку М. Сільвановіч привітав присутніх від цієї установи (в білоруській мові).

Вручено почесні грамоти признання за культурну й громадську працю о. М. Оленьчуківі й А. Господинові; першу Шевченківську почесну грамоту УВАН призначено Й. Дзьобкові за його підтримку видання «Кобзаря» Т. Шевченка, а першу Шашкевичівську почесну грамоту — Петрові Гавришиновичу за його працю для поширення культури М. Шашкевича в Канаді.

Д-р М. Марунчак прочитав доповідь на тему «Шашкевич на тлі доби». Доповідач висвітлював докладно безспрост-

ну добу в Галичині, що попередила виступ «Руської трійці» й її провідного члена Маркіяна Шашкевича. Опісля він дав широкий обрис життя й творчості цього пробудника Західної України та проаналізував його творчість і ідейну вартість її. Влучно продумана й детально опрацьована доповідь д-ра Марунчака зробила на присутніх помітне враження.

Останній промовляв проф. Яр Рудницький на тему «Шашкевич і Шевченко». Автор завдав собі труду в з'ясуванні паралелізмів і різниць у творчості обох поетів в ділянці тематики, поетичної форми й ідейного спрямування. Він детально проаналізував «Бандуриста» й «Перебендю», історичні поеми обох авторів, їхню поетичну форму й стиль і торкнувся ідейних їхніх вартостей, головної справи національної й соціальної свободи українського народу. У висновках доповідач ствердив, що та сама ідея по-різному трактована в Шашкевича й у Шевченка: у першому маємо заперечення, негачію неволі, у другого афірмацію волі.

З нагоди сесії відбулася виставка нової шевченківщини й шашкевичівщини та видань УВАН у Канаді.

Б. Г. С-р

Пригада в справі „відшкодування“

I. Європейське Представництво ЗУАДЖу вже кілька разів подавало інформації в майже всіх українських часописах про можливість одержання відшкодування для тих осіб, що були переслідувані націонал-соціалістичним режимом, з т. зв. «Фонду Високого Комісара». Мусимо, на жаль, ствердити, що назагал небагато наших людей зголосилося до нас в цій справі.

Тому, що речинець вношення прохання минає 31. грудня 1961 (час дуже короткий), ми ще раз пригадуємо, щоб всі зацікавлені особи, що під час націонал-соціалістичного режиму були переслідувані, тобто були в концентраційних таборах, тюрмах або насильно привезені на роботу в Німеччину, де над ними націонал-соціалістична влада злучалася і при цьому вони втратили здоров'я звернулися до Європейського Представництва ЗУАДЖу в Мюнхені. Вистачить написати короткого листа і попросити про докладні інформації та формуляри.

Ми знаємо, що не сотні, а тисячі наших людей терпіли страшний злуцання під час другої світової війни від нацистського режиму. Вони внаслідок вилучення свого здоров'я і сьогодні хворіють та невповні працездатні, через що живуть у важких матеріальних умовах. Чому не використати можливості одержання, бодай частинної, винагороди за понесені всі кривди і злуцання?..

Чому не написати ще сьогодні кілька слів у цій справі до Європейського Представництва на нижчеподану адресу?.. Може вдасться нам речинець вно-

шення подань продовжити, але на це просимо не розраховувати.

II. Особи, що через переслідування втратили здоров'я на понад 25%, мають також можливість одержати ренту або поважнішу суму грошей від німецького уряду безпосередньо. Подання в цій справі треба вносити також через Евр. Представництво ЗУАДЖу до т. зв. «Бундесвервальтунгсамту» в Колонії. Речинець вношень таких подань минає 31. грудня 1962 р., але добре було б уже тепер у цих справах до ЕП ЗУАДЖу зголосуватися і прислати відповідні документи, згідно подати докладніші інформації.

Звертаємо увагу, що в деяких околицях (Німеччина, а також інші країни) наших людей відвідують «різні адвокати» і під претекстом, що вони є уповноважені людям у цих справах допомагати, забирають від них документи (нераз кажуть їм тепер або пізніше платити) і жадають повноважень. Європейське Представництво має доброго адвоката, німця, що ті проблеми докладно простудіював і може наших людей, якщо буде потрібно, перед німецькими урядовими чиновниками в цій справі заступати, але поки що треба тільки в цих справах зголосуватися до Евр. Представництва.

III. При цій нагоді хочемо також пригадати зацікавленим в еміграції особам, що існують нові можливості еміграції до США, Канади, Англії й інших країн, для людей, що дотепер із причин здоров'я не могли ніде виїхати. В цій справі просимо також зголосуватися до ЕП на нижчеподану адресу.

Vereinigtes Ukr. Amer. Hilfskomitee
Muenchen 2, Augustenstrasse 46/III
ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО
ЗУАДЖу

Не забувайте про передплату на „УВ“

Увага, хворі, слабі, нервові!

Науково стверджено, що відомий лікувальний засіб

„KALEFLUID“

повертає рівновагу організму і нервовій системі, відраджує силу й організм.

„Kalefluid“ — екстракт із життєдайних залоз тварин рекомендується приймати при загальному ослабленні, нервовій депресії, перетомі, астенії, артритах і старечих недугах, ослабленні пам'яті, безсонні і в деяких випадках при підлітковому тижні. Жінкам, крім вищеперелічених випадків, також під час переходового віку.

„Kalefluid“ — нагороджено 5-ма золотими медалями — в Парижі, Лондоні, Рімї, Фльоренції і Брюсселі.

„Kalefluid“ — сильний, випробований засіб для відбудови організму

Адреса виробництва і центральні:

Laboratoires du Kalefluid, 66, Bd. Exelmans Paris 16, France.

AUSTRALIA: Mr. P. Miller 35, Balmoral Str. Blaktown N.S.W.

CANADA: Pharmacie Brunelle 5757 Boul., Monk Montreal

На жадання висилаються безкоштовно просьня українською мовою.

Перед св. Миколаєм і Різдом Христовим

(ЗВЕРНЕННЯ ОПДЛ ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА)

Зближаються радісні свята, що залишать нестерті, глибоко хвилюючі переживання в душах дітей: день св. Миколая і Різдо Христове. З цими святами зв'язаний гарний звичай обдарувати дітей усякими подарунками. На жаль, між цими подарунками щораз менше, а то й зовсім немає найцінніших подарунків, бо призначених для душі й серця дітей — немає рідних дитячих книжок.

Наша преса і виховники щораз тривожніше б'ють на сполох — стверджують таку трагічну ситуацію в ділянці нашої дитячої книжки й преси, стверджуючи при тому, що не що інше, а власне ця дитяча книжка і дитячий журнал є головною передумовою нашого релігійного, національного й загального виховання, що рідне слово в рідній книжці — це для духового життя нашої дитини те саме, що вода й повітря для її фізичного життя.

А тим часом тисячі наших дитячих книжок лежать у магазинах, в архіві ОПДЛ, і в авторів лежать десятки готових творів для дітей і молоді, жде на своє повне видання перша в нас ДЕУ — «Дитяча Енциклопедія Українознавства», але, на жаль, запаси книжок лежать нерозпродані, нові твори не можуть появитися друком через брак фондів.

І ось зближається знову день св. Миколая і Різдо Христове. Ми, письменники і мистці-ілюстратори дитячих

книжок, педагоги, редактори і видавці, згуртовані в ОПДЛ, і члени-прихильники ОПДЛ, звертаємося до Вас, Матері й Батьки, і до всіх, хто тривожить свою думку й серце вихованням нашої зміни — наших дітей: даймо і закликаймо всіх дати нашим дітям та молоді в свят-Миколаївському і Різдяному подарунку українську дитячу книжку і рідний дитячий журнал.

Хай не буде ні однієї української дитини, що не одержала б від св. Миколая і на Різдо під ялинку рідного ешан-зілля — рідної дитячої книжки.

Хай день св. Миколая і Різдо Христове стануть у нас одночасно святом нашої рідної дитячої літератури-книжки, і хай ця книжка стане невідомо кінцевим і найціннішим подарунком нашим дітям. Тоді теж буде запевнена поява щораз нових і щораз кращих видань для наших дітей та молоді і буде вможливлена поява повного видання «Дитячої Енциклопедії Українознавства».

Хай радісні переживання і спогади наших дітей про радісний день св. Миколая і Різдо Христове будуть пов'язані нерозлучно зі спогадами про чарівну рідну дитячу книжку — чарівне ешан-зілля і хай цей спогад про рідне слово в рідній книжці веде їх як осяйне світло шляхом всього їхнього життя.

УПРАВА
Об'єднання Працівників
Дитячої Літератури

Резолюції

(Закінчення з 1-ї сторінки)

речують право українського народу на суверенну державу.

7. 5-та сесія УНРади доручає Виконавчому Органові вжити всіх заходів, щоб Ліга Визволення Народів ССРСР (Паризький Блок) пішла за прикладом Виконавчого Органу УНРади та припинила співпрацю з «непередіщенським» АКВ. Якщо Ліга на те не погодилася, доручається Виконавчому Органові, в порозумінні з Президією УНРади, зробити з цього відповідні висновки;

8. 5-та сесія УНРади доручає Виконавчому Органові:

а) Посилити вивчення суспільних процесів, які відбуваються в Україні. До цієї праці належить тісніше залучити відповідні українські установи та фахові сили;

б) В усіх країнах вільного світу максимально розгорнути визвольницьку пропаганду, а також посилити зв'язки і співпрацю з тими чужинцями чинниками, які виразно сприяють українським національно-державним прагненням і їх словом та ділом підтримують.

9. 5-та сесія УНРади вітає заходи до скликання Світового конгресу вільних українців і до створення Світового союзу українців або постійного органу іншої назви, завданням якого буде — координація праці українських суспільно-громадських організацій у вільному світі, та доручає Виконавчому Органові підтримати ті заходи.

10. 5-та сесія УНРади доручає Президії УНРади, спільно з Виконавчим Органом, постійно вживати і надалі напо-

леглих заходів до того, щоб завершити консолідацію і щоб до УНРади — по змозі — вступили всі самостійні політичні угруповання, які відповідають вимогам 8-ї статті Тимчасового Закону та іншим вимогам суспільно-політичної моралі й етики, хоч би для тієї мети треба було вносити певні корективи або доповнення до Тимчасового Закону, але не порушуючи, проте, статусу Державного Центру УНР на чужині.

11. 5-та сесія УНРади ухвалою, що всі її члени і інші органи Державного Центру УНР на чужині дотеперішні постанови і рішення, незгідні з цими постановами і дорученнями, стають недійсними і втрачають свою правну силу.

Привітання з одруженням

Лашін (Канада). Приятелі часом заміткою в українській пресі відзначають небуденну подію в житті свого приятеля, що скромно своєю працею та жертвами допомагає ростові й існуванню національних організацій, установ і збереженню культурних цінностей. На подібну замітку заслугове наш приятель Степан Прудун — доволітний член Української Православної Церкви св. Юрія та член СУЖЕРО в Лашін. Степанія Дрвеняк, використавши «відліту» в Польщу, прибула до Канади пару років тому, і вирішила підтримати в релігійно-національному змісті життя Степана.

Чин шлюбу відправив о. К. Квасницький — священник Української Православної Церкви св. Юрія, а церковний хор під керівництвом П. Кисленка радував молодих і гостей чудовим весільним співом.

Велика кількість гостей на весіллі щедро обдарувала молодих за старим українським звичаєм. А за «новим» звичаєм не забуто і допомогу українській персі. Із зібраних грошей удлено «Українським вістам» 10 дол. Щира подяка жертводавцям, а молодому подружжю бажаємо щастя та здоров'я в новому житті.

А. В.

Повідомлення

Прохаємо наших дописувачів, кореспондентів, співпрацівників, всі церковні, громадські і політичні українські організації допомогти тепер надіслати матеріали до різдяного та новорічного чисел «УВ». Ред. «УВ»

Ще одна комуністична фортеця...

(Закінчення з 4-ї сторінки)

ський, албанський, російський і китайський.

Можливо, що австралійські комуністи кинуться в схизми. Але чи кинуться вони в комуністичне «безбожництво»? Врешті, час покаже.

Зараз комуністи чухаються від того удару, якого зазнали в виборах у профспілці портовиків.

Вас. ОНУФРІЄНКО

Складайте на Пресовий фонд „УВ“!

Українські Вісті

Тижневик політики, культури і громадського життя

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Адреса редакції й адміністрації

„UKRAINSKI WISTI“

(3B) Neu-Ulm/Donau, Schlieflach 32

Місячна передплата «УВ» в Німеччині, включно з пересилкою, коштує 3.50 нм.